

Esipuhe

Finnvera Oyj ja Suomen Yrittäjät ry tekevät yhteistyössä pientä ja keskisuurta yritystoimintaa ja sen kehitystä kuvaavaa Pk-yritysbarometriä kaksi kertaa vuodessa.

Pk-yritysbarometri perustuu runsaan 3000 pk-yrityksen vastauksiin ja heijastaa siten kattavasti pk-yritysten käsityksiä yritysten kehitysnäkymistä ja toimintaan vaikuttavista tekijöistä. Barometrin ennustekyky on ollut varsin hyvä. Valtakunnallisessa raportissa tuloksia käsitellään teollisuuteen, rakentamiseen, kauppaan ja palveluihin jaoteltuna.

Tässä syksyn 2004 valtakunnallisessa raportissa tarkastellaan pk-yritysten suhdanneodotuksia lähimmän vuoden aikana, yrityksen kehittämistarpeita ja sukupolvenvaihdoksia sekä irtisanomissuojan kiristämisen vaikutuksia. Lisäksi raportissa tarkastellaan yritysten rahoitustarpeisiin vaikuttavia tekijöitä, kuten investointeja, kasvuhakuisuutta, asiakkaiden maksuhäiriöitä sekä rahoitusvaikeuksien yleisyyttä.

Tämän valtakunnallisen raportin lisäksi Finnveran aluekonttorit ja Suomen Yrittäjien aluejärjestöt julkaisevat kukin toiminta-alueitaan koskevat raportit.

Helsingissä 20.10.2004

Markku Mäkinen
toimitusjohtaja
Finnvera Oyj

Jussi Järventaus
toimitusjohtaja
Suomen Yrittäjät ry

Tiivistelmä tuloksista

Pk-yritykset uskovat kasvun kiihtyvän

Pk-yritykset uskovat suhdanteiden paranevan lievästi ja liikevaihdon lisääntyvän seuraavan vuoden aikana. Yritysten kannattavuusodotukset sen sijaan pysyvät ennallaan. Tulevaisuudenodotukset ovat kokonaisuutena pysyneet edelleen nousuvoittoisina.

Pk-yritysbarometriin vastanneista yli 3 000 yrityksestä puolet uskoo suhdanteiden pysyvän ennallaan ja 40 prosenttia uskoo suhdanteiden paranevan. Oman liikevaihdon kasvuun uskoo puolet yrityksistä, kun vain yksi kymmenestä uskoo volyymin laskevan vuoden kuluessa. Eniten kasvu-uskoa on nuorilla ja kasvuhakuisilla yrityksillä.

Yhä useampi pk-yritys aikoo myös lisätä henkilökuntaansa. Joka viides vastaaja sanoo, että henkilökunta lisääntyy seuraavan 12 kuukauden aikana ja vain viisi prosenttia arvelee henkilökunnan vähenevän vastaavana aikana. Pk-yritysten barometriarviot tarkoittaisivat toteutuessaan työnantajien määrään suhteutettuna 10.000-20.000 uutta työpaikkaa pk-sektorille seuraavan vuoden aikana.

Suhdanteiden parantuessa työpaikkojen määrä näyttäisi siis pk-yrityksissä lisääntyvän edelleen tasaisesti. Kun vuoden 2002 tilastojen mukaan työpaikat vähenivät selvästi suurissa yrityksissä ja sama kehitys kiihtyi vuonna 2003, työllisyyskehitys on kokonaisuutena jäänyt siksi heikoksi.

Yritysten positiivista tuntumaa tukee se, että pk-yritykset aikovat lisätä investointejaan. Näin ollen yksityiset investoinnit näyttäisivät ainakin pk-yrityksissä jatkuvan kasvua.

Kasvuhalukkuuden lisääntyminen tuo uusia rahoitustarpeita

Parantuneet suhdanneodotukset ja usko volyymin kasvuun on lisännyt myös rahoituksen tarvetta. Vaikka yrityksistä vain hieman yli puolella on ulkoista rahoitusta, esiintyy edelleen rahoituksen tarvetta. Joka viides pk-yritys aikoo nyt hankkia ulkoista rahoitusta toimintansa kehittämiseen. Kasvuhakuisilla yrityksillä rahoituksen saatavuus ja pula vakuuksista on suurempi ongelma kuin muilla yrityksillä.

Ulkoista rahoitusta käyttävien yritysten joukossa pankkiluottojen suosio on hieman vähentynyt. Finnveran lainojen ja takausten suosio on pk-yrityksissä lisääntynyt viime keväästä. Silti pankkiluottoja oli edelleen 62 prosenttia ulkoista rahoitusta käyttäneistä yrityksistä. Leasing-rahoitusta käyttää joka viides ulkoista rahoitusta käyttävistä pk-yrityksistä.

Markkinointi ja myynti pahimmat kehityksen jarrut

Pk-yrityksissä eniten kehittämistarvetta on markkinoinnissa ja myynnissä. Kuu-
dessa vuodessa juuri markkinoinnin ja myynnin kehittämisen tarve on lisääntynyt
yrityksissä selvimmin.

Toiseksi tärkein kehittämiskohde on yritysten itsensä mielestä henkilöstön kou-
lutus. Yhteistyö ja verkottuminen nähdään niinkään entistä tärkeämpänä. Kehit-
tämiskohteena se on jo noussut tuotekehityksen rinnalle tärkeimpien kehitys-
kohteiden joukkoon.

Kun pk-yrityksiltä kysytään kehittymisen esteitä, yleisin syy on kireä kilpailu.
Vaikka kilpailu on yhteiskunnan kannalta hyvä asia, pk-yritykset kohtaavat usein
vääristynyttäkin kilpailua tai vahvan markkina-aseman epätervettä hyväksi-
käyttöä.

Muita keskeisiä kehittymisen esteitä ovat vaikeudet löytää ammattitaitoista työ-
voimaa ja rahoitusta. Mutta esimerkiksi työlainsäädäntö ja muu sääntely eivät ole
pk-yritysten mielestä pahimpia yritysten kehittymisen esteitä.

Työllisyyden kannalta mielenkiintoista on, että pk-yritysten mielestä pahimmat
työllistämisen esteet ovat työn sivukulut, kysynnän riittämättömyys ja työvoiman
saatavuus.

SAK:n esittämän irtisanomissuojan kiristämisen vaikutus henkilöstöpolitiikkaan ja rekrytointeihin

Yrittäjien arvioiden mukaan SAK:n esittämä irtisanomissuojan kiristäminen ei
juurikaan vaikuta yrityksen henkilöstöpolitiikkaan. Kolme neljästä yrittäjästä on
sitä mieltä, että sillä ei ole mitään vaikutusta ja vain noin kymmenesosa katsoo,
että se lisää irtisanomisia. Sen sijaan irtisanomisten vähenemistä arvioi tapahtu-
van vain 3 prosenttia kaikista yrittäjistä.

Irtisanomissuojan kiristämällä on sen sijaan yrittäjien arvion mukaan merkittävä
vaikutus uusien työntekijöiden palkkaukseen. Lähes kolme yrittäjää neljästä on
sitä mieltä, että se vaikeuttaisi uusien työntekijöiden palkkaamista ainakin vähän
ja eräissä tapauksissa jopa pakottaisi vähentämään entistä herkemmin työn-
tekijöitä. Näin ollen yrittäjien arvioiden mukaan vaikutukset kohdistuvat lähinnä
nykyisin työelämän ulkopuolella olevien työntekijöiden mahdollisuuksiin päästä
työmarkkinoille. Irtisanomissuojan kiristäminen tulisi sitä selkeästi estämään.
Sen sijaan jo työmarkkinoilla olevien ihmisten osalta vaikutukset näyttäisivät
olevan yrittäjien arvioiden mukaan vähäisiä.

Sisältö¹

Taustaa

1 Pk-yritysbarometrin aineisto ja ennustekyky	5
2 Pk-yritykset kansantaloudessa	7

Suhdanne

3 Suhdannenäkymät	8
4 Liikevaihto	9
5 Henkilökunnan määrä	10
6 Inflaatio-odotukset	11
7 Tuotantokustannukset	12
8 Kannattavuus	13
9 Vakavaraisuus	14
10 Tuotekehitys	15
11 Investoinnit	16
12 Vienti	17
13 Tuonti	18
14 Asiakkaiden maksuhäiriöt	19

Pk-yritysten kehittäminen

15 Pk-yritysten kasvu	20
16 Pk-yritysten investoinnit	23
17 Pk-yritysten vienti ja vientitakuiden käyttö	24
18 Lopettavien yrittäjien tuleva työmarkkina-asema	26
19 Sukupolven- tai omistajanvaihdokset	27
20 Ulkoisen rahoituksen yleisyys, koostumus ja käyttötarkoitus	29
21 Lainanotto tulevaisuudessa	33
22 Pk-yritysten asema kansantaloudessa	35
23 Pk-yritysten kehittämistarpeet ja -esteet	36
24 Työllistämisen esteet	41
25 Irtisanomissuojan kiristämisen vaikutus	42
PK-YRITYSBAROMETRIN ALUEJAKO	43

¹ Tämän raportin on laatinut Risto Suominen Suomen Yrittäjistä.

1 Pk-yritysbarometrin aineisto ja ennustekyky

Pk-yritysbarometrilla kartoitetaan kahdesti vuodessa pienten ja keskisuurten yritysten näkemyksiä niiden toimintaan liittyvien taloudellisten tekijöiden muutoksesta. Suhdannetekijöiden lisäksi analysoidaan yritysten toimintaympäristöön vaikuttavia rakenteellisia tekijöitä, kuten markkinoiden muutoksia ja pk-yritysten kehittämistarpeita.

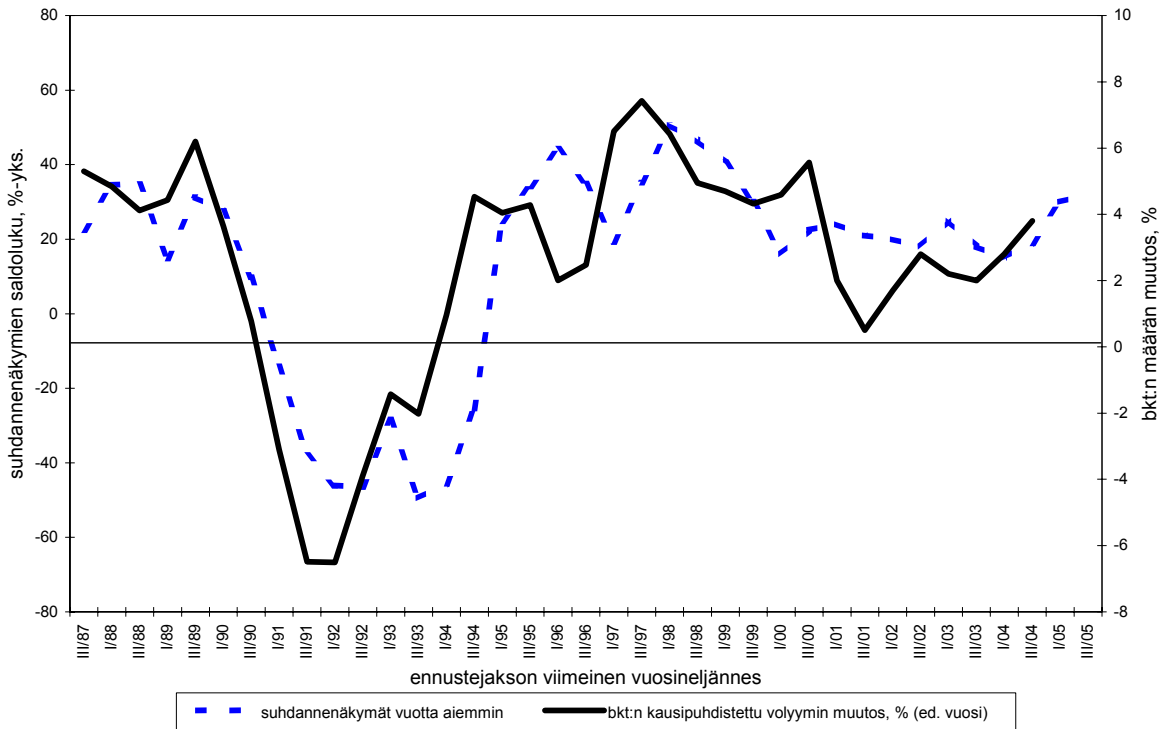
Taulukko 1: Painotetun aineiston rakenne

		n(w)=	%
PÄÄTOIMIALA	Teollisuus (TOL: 15-37)	438	13
	Rakentaminen (TOL: 45)	451	13
	Kauppa (TOL: 50-52)	926	28
	Palvelut (TOL: 55,60-63,70-74,92-93)	1529	46
HENKILÖKUNNAN MÄÄRÄ	Alle 5 henkilöä	1884	56
	5 - 9 henkilöä	775	23
	10 - 19 henkilöä	366	11
	20 - 49 henkilöä	240	7
LIIKEVAIHTO v. 2003	50 + henkilöä	80	2
	0,0 - 0,49 milj. euroa	1544	46
	0,5 - 1,49 milj. euroa	759	23
	1,5 + milj. euroa	608	18
ALUE (MAAKUNTA)	Ei vastausta	433	13
	Helsinki	500	15
	Pääkaupunkiseutu	232	7
	Uusimaa	276	8
	Varsinais-Suomi	311	9
	Satakunta	162	5
	Häme	102	3
	Päijät-Häme	137	4
	Pirkanmaa	296	9
	Kymenlaakso	107	3
	Etelä-Karjala	79	2
	Etelä-Savo	101	3
	Pohjois-Savo	138	4
	Pohjois-Karjala	94	3
	Keski-Suomi	155	5
	Etelä-Pohjanmaa	225	7
	Keski-Pohjanmaa	106	3
	Pohjois-Pohjanmaa	157	5
	Kainuu	42	1
Lappi	120	4	
VASTAAJAN ASEMA	Yrittäjä	1932	58
	Palkattu johtaja	960	29
	Muut	451	14
YRITYKSEN PERUSTAMISVUOSI	2001-2004	340	10
	1996 – 2000	628	19
	-1995	2374	71
YRITYKSEN KASVUHAKUISUUS	Voimakkaasti kasvuhakuinen	267	7
	Pyrkii kasvamaan mahdollisuuksien mukaan	1576	47
	Pyrkii säilyttämään aseman	1236	37
	Ei kasvutavoitteita	262	8
SUOMEN YRITTÄJIEN JÄSEN	Toiminta loppuu seuraavan vuoden aikana	33	1
	Ei	1593	48
YHTEENSÄ	Kyllä	1751	52
		3344	100

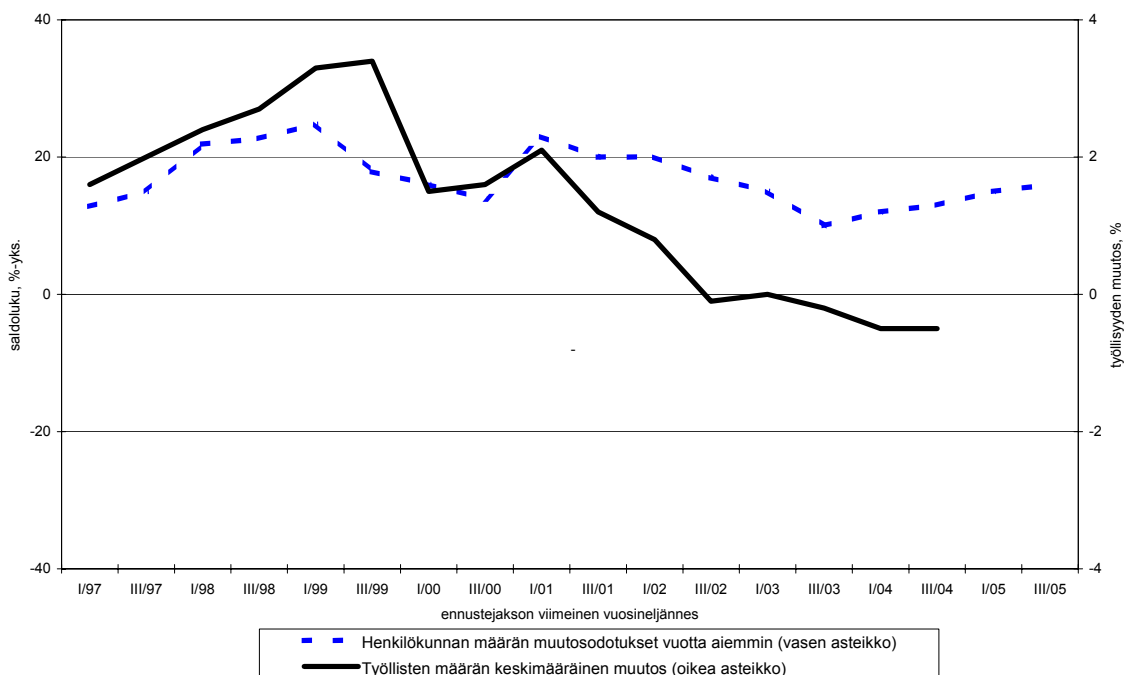
Pk-yritysbarometri, syksy 2004, on tehty puhelinhaastatteluna pääosin elokuussa 2004 Tietoykkönen Oy:n toimesta. Kohderyhmänä on suomalaiset pk-yritykset. Otantakehikkona on käytetty Tilastokeskuksen toimialaluokitusta TOL 95 ja yritysrekisteriä. Vastauksia saatiin 3 344 yritykseltä. Tuloksia laskettaessa aineisto on oikaistu painokertoimilla vastaamaan todellista yritysrakennetta.

Pk-yritykset ovat osanneet ennakoida tulevat suhdannekäänteet melko hyvin. Vain vientivetoisten suhdannekäänteiden aikaan arvioiden osuvuus on ollut heikompi. Pk-yritysbarometri on ennakoinut maamme työllisyyskehityksen suhteellisen hyvin vuoteen 2001 asti. Viime aikoina kohtalaisen hyvinä säilyneet pk-yritysten työllisyysnäkymät eivät ole pystyneet pitämään Suomen työllisyyttä nousu-uralla.

Kuvio 1: Pk-yritysbarometrin ennustekyky, suhdannenäkymät ja bkt

Kuvio 2: Pk-yritysbarometrin ennustekyky, työllisyys

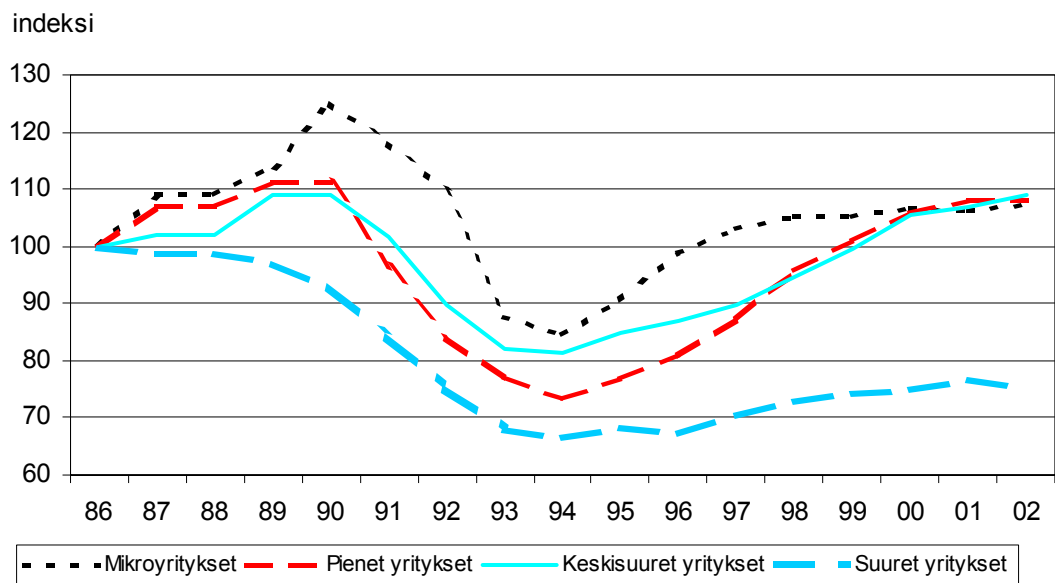

2 Pk-yritykset kansantaloudessa²

Suomessa oli vuonna 2002 noin 226.500 yritystä. Näistä alle 10 henkilöä työllistävien mikroyritysten osuus oli 92,9 prosenttia. Alle 250 henkilöä työllistäviä pk-yrityksiä oli 99,7 prosenttia. Suomalaisen yritysten liikevaihto oli vuonna 2002 noin 274 miljardia euroa. Mikroyritysten osuus liikevaihdosta oli noin 17 prosenttia. Pk-yritysten liikevaihto-osuus oli kaikkiaan noin 52 prosenttia.

Vuonna 2002 suomalaiset yksityisen sektorin voittoa tavoittelevat yritykset työllistivät 1,315 miljoonaa työntekijää maataloutta lukuun ottamatta. Mikroyritysten osuus työllisten määrästä oli 24 prosenttia. Pk-yritysten osuus oli 61,5 prosenttia. Vuodesta 1994 pk-yritysten työllisyysosuus on kasvanut noin 4,5 prosenttiyksikköä.

Kuvio 3: Työllisten määrän muutos erikokoisissa yrityksissä, indeksi 1986=100. Lähde: Yritysrekisteri, Tilastokeskus.

Pienten 10-49 henkilöä työllistävien yritysten henkilökunnan määrä on kasvanut vuoden 1994 jälkeen kaikkein nopeimmin, yhteensä noin 48 prosenttia. Yli 250 henkilöä työllistävissä suurissa yrityksissä työllisyys on alkanut parantua vuonna 1997. Vuonna 2002 suurten yritysten työllisyys väheni.

² Tilastokeskus, Yritysrekisteri

3 Suhdannenäkymät

Taulukko 2: Suhdannenäkymät seuraavien 12 kuukauden aikana

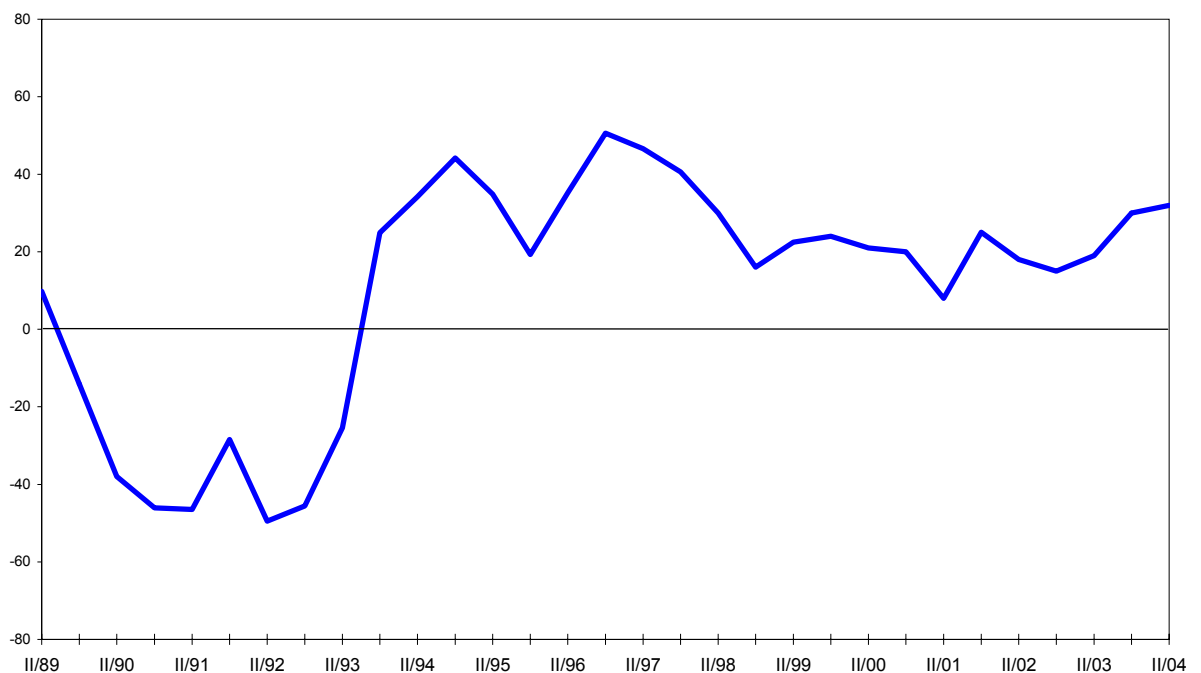
	Paranevat %	Pysyvät ennallaan %	Heikkenevät %	Saldoluku %
Kaikki yritykset	39	54	7	32
Teollisuus	41	54	5	36
Rakentaminen	32	62	8	23
Kauppa	41	50	9	31
Palvelut	40	53	6	34

Saldoluku on laskettu paranevat ja heikkenevät -vastausten prosentiosuuksien erotuksena.

Pk-yritysten suhdannenäkymät ovat parantuneet selvästi viime vuodesta. Pk-yritysten suhdannenäkymät seuraavalle 12 kuukaudelle ovat paremmat kuin kertaakaan viimeisen viiden vuoden aikana. Puolet vastanneista katsoo suhdanteiden pysyvän ennallaan ja kasvua odottavia on lähes 40 prosenttia vastanneista.

Rakentamisen näkymät ovat parantumisesta huolimatta edelleen muita aloja heikommat. Voimakkaasti kasvuhakuisten (katso myös jakso 15) suhdanneodotukset ovat lähes parhaat mahdolliset: 79 prosenttia näistä yrityksistä odottaa suhdanteiden paranemista ja vain 1 prosentti niiden huononemista.

Kuvio 4: Suhdannenäkymät, saldoluku

4 Liikevaihto

Taulukko 3: Liikevaihto-odotukset seuraavien 12 kuukauden aikana

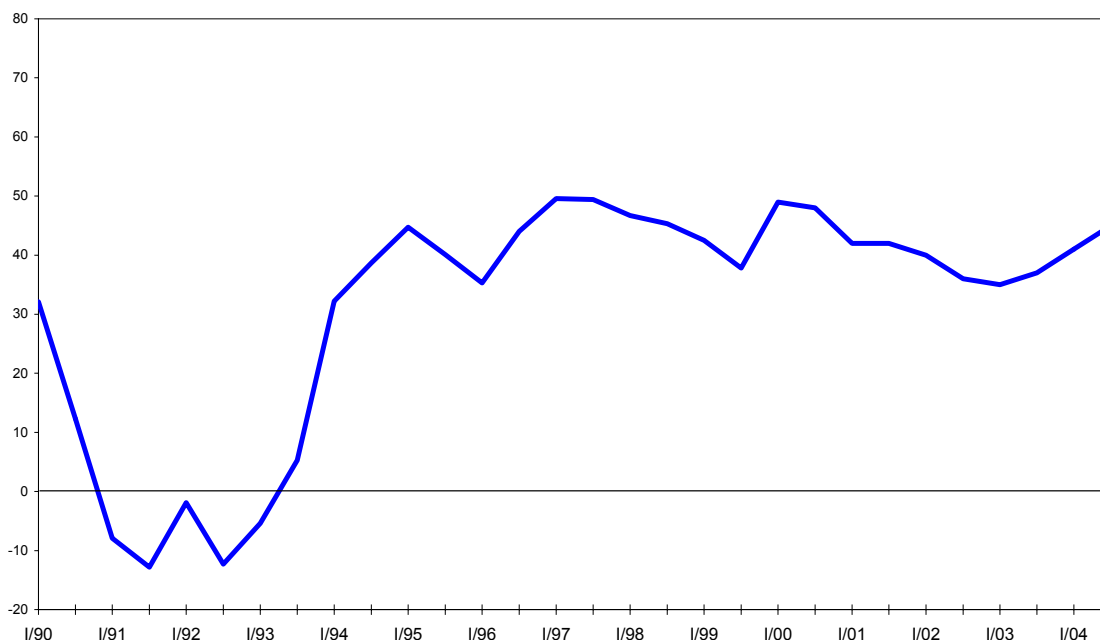
	Kasvaa %	Pysyy ennallaan %	Pienenee %	Saldoluku %
Kaikki yritykset	50	41	9	41
Teollisuus	57	35	8	50
Rakentaminen	40	49	10	30
Kauppa	50	41	9	41
Palvelut	51	39	9	42

Saldoluku on laskettu kasvaa ja pienenee -vastausten prosenttiosuuksien erotuksena.

Pk-yritysten liikevaihto-odotukset ovat pysyneet korkealla tasolla. Puolet vastanneista odottaa yrityksensä liikevaihdon kasvavan seuraavien 12 kuukauden aikana ja kymmenesosa vastanneista uskoo liikevaihdon pienenevän. Vuosituhannen vaihteesta alkanut lievä asteittainen lasku näyttäisi kääntyneen selvään kasvuun.

Rakennusallalla liikevaihto-odotukset ovat edellisten suhdanneodotusten tapaan muita toimialoja heikommat. Teollisuudessa liikevaihto-odotukset ovat hyvät. Yrittäjien luontaista optimismia kuvastaa oman yrityksen liikevaihto-odotusten positiivisuus yleisiin suhdanneodotuksiin verrattuna.

Kuvio 5: Liikevaihto-odotukset, saldoluku

5 Henkilökunnan määrä

Taulukko 4: Odotukset henkilökunnan määrästä seuraavien 12 kuukauden aikana

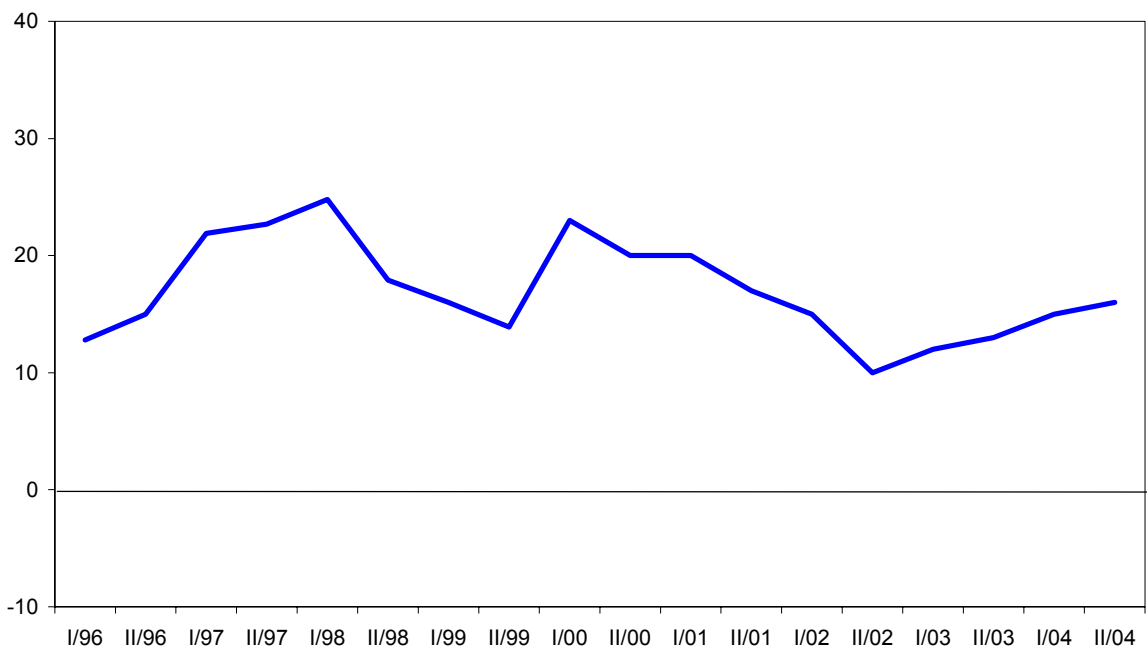
	Kasvaa	Pysyy ennallaan	Pienenee	Saldoluku
	%	%	%	%
Kaikki yritykset	21	74	5	16
Teollisuus	26	67	6	20
Rakentaminen	19	73	8	11
Kauppa	19	78	4	15
Palvelut	22	74	4	18

Saldoluku on laskettu kasvaa ja pienenee -vastausten prosenttiosuuksien erotuksena.

Pk-yritysten henkilökunnan määrä tulee lisääntymään seuraavien 12 kuukauden aikana. Vain 5 prosenttia vastanneista arvioi henkilökuntansa määrän vähenevän, kun taas viidennes vastanneista kertoo henkilökunnan lisääntyvän yrityksessään. Teollisuudessa ja palveluissa henkilöstön määrä lisääntyy keskimääräistä enemmän. Alle 5 henkilön yrityksissä odotukset ovat keskimääräistä heikommat ja yli 20 henkilön yrityksissä keskimääräistä paremmat.

Pk-yritysten työllisyysnäköymät ovat samalla tasolla kuin viime keväänä. Ne ovat kuitenkin edelleen heikommat kuin vuosituhatosen vaihteessa. Vaikka maan taloudellinen kasvu on ollut viime vuosina heikkoa, työllisten määrä ei ole kuitenkaan merkittävästi vähentynyt. Tämä on osaltaan johtunut pääasiallisesti kotimarkkinoilla toimivien pk-yritysten työllisyyden kasvusta. Jos talouskasvu pysyy edelleen vahvana yleisten suhdanneodotusten mukaisesti, työllisyysaste nousee ja työttömyysaste vähenee vuoden aikana.

Kuvio 6: Henkilökunnan määrän muutosodotukset, saldoluku

6 Inflaatio-odotukset

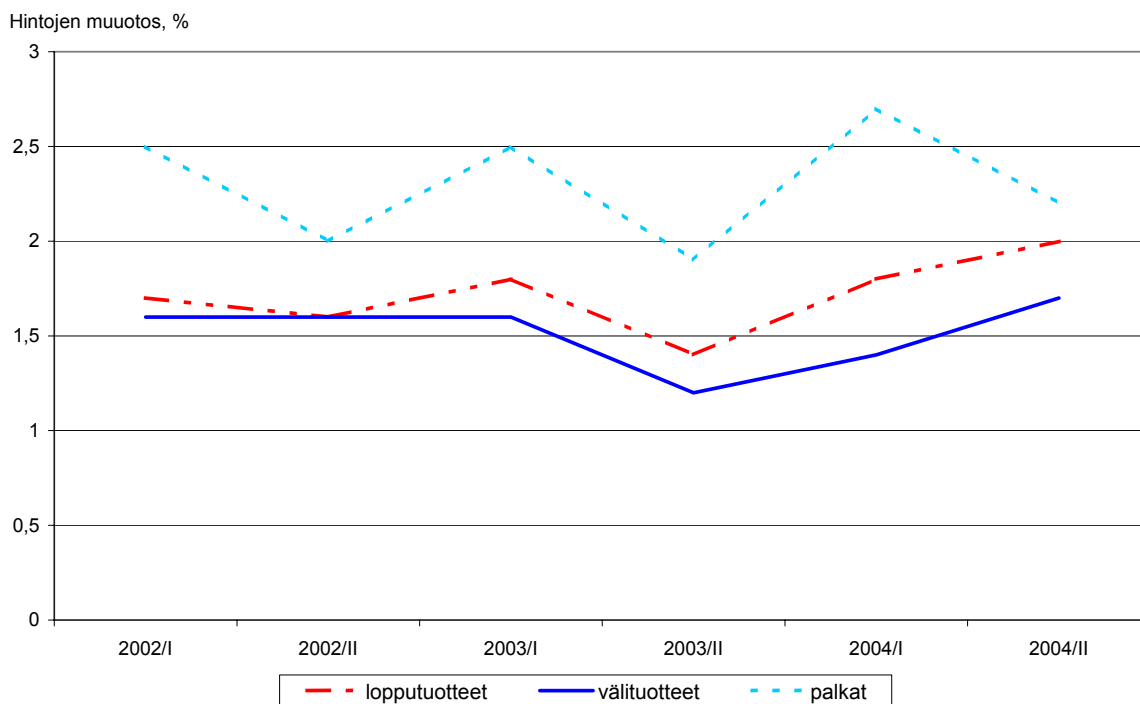
Taulukko 5: Odotukset hintojen %-muutoksesta seuraavien 12 kuukauden aikana

	Yrityksen myymien lopputuotteiden hinnat, %	Yrityksen hankkimien välituotteiden hinnat, %	Palkkakustannukset, %
Kaikki yritykset	2,0	1,7	2,2
Teollisuus	1,7	2,0	2,4
Rakentaminen	2,6	2,8	1,8
Kauppa	1,3	1,2	1,9
Palvelut	2,3	1,5	2,5

Pk-yritykset odottavat lopputuotteidensa hintojen nousevan toimialasta riippuen 1,3 – 2,6 prosenttia seuraavien 12 kuukauden aikana. Yritysten käyttämien välituotteiden hintojen oletetaan nousevan suurin piirtein vastaavasti. Palkkakustannusten odotetaan nousevan 1,8 – 2,5 prosenttia. Hintapaineita on laajimmin palveluissa ja rakentamisessa.

Pk-yritysten hintojen kehitysarviossa on hienoista nousua viime vuoteen verrattuna. Kaiken kaikkiaan inflaatio-odotukset ovat olleet maltillisia viime vuosina.

Kuvio 7: Inflaatio-odotukset

7 Tuotantokustannukset

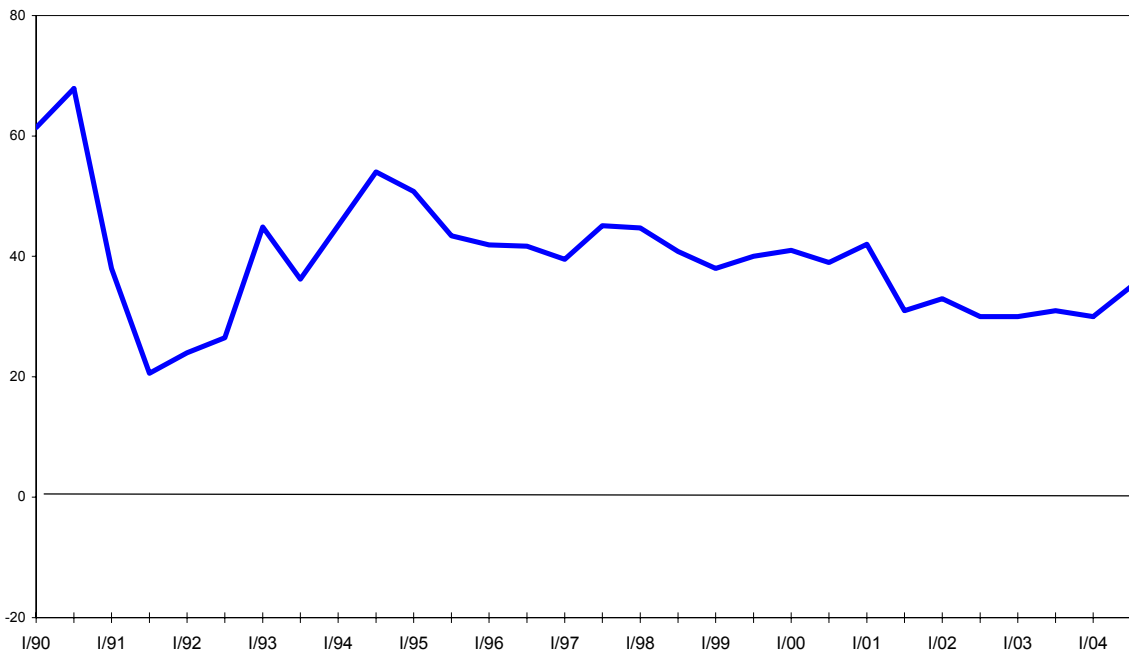
Taulukko 6: Odotukset kustannusten muutoksesta seuraavien 12 kuukauden aikana

	Kasvatavat %	Pysyvät ennallaan %	Alenevat %	Saldoluku %
Kaikki yritykset	41	52	7	35
Teollisuus	48	40	12	36
Rakentaminen	47	45	7	40
Kauppa	31	63	5	26
Palvelut	43	51	5	38

Saldoluku on laskettu kasvavat ja alenevat -vastausten prosenttiosuuksien erotuksena.

Kustannustason nousuodotukset ovat alentuneet lievästi asteittain jo usean vuoden ajan. Nyt odotettavissa on pieni nytkähdys ylöspäin. Reilut puolet vastaajista odottaa kustannusten pysyvän ennallaan ja noin 40 prosenttia arvelee niiden nousevan seuraavien 12 kuukauden aikana. Kustannusten muutosodotusten saldoluku on 30. Kaupan alalla kustannusten nousuodotukset ovat muita toimialoja pienemmät.

Kuvio 8: Tuotantokustannusten muutosodotukset, saldoluku

8 Kannattavuus

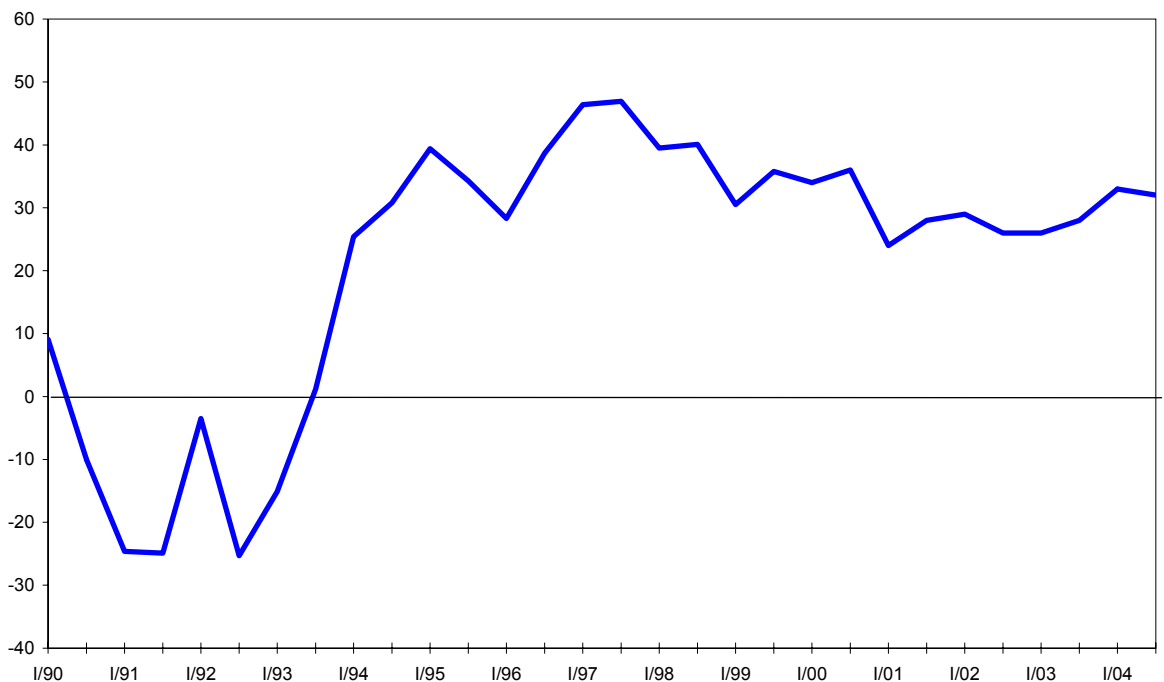
Taulukko 7: Odotukset kannattavuuden muutoksesta seuraavien 12 kuukauden aikana

	Paranee	Pysyy ennallaan	Heikkenee	Saldoluku
	%	%	%	%
Kaikki yritykset	41	51	9	32
Teollisuus	45	49	7	38
Rakentaminen	34	58	9	25
Kauppa	44	46	9	35
Palvelut	40	51	9	31

Saldoluku on laskettu paranee ja heikkenee -vastausten prosenttiosuuksien erotuksena.

Yritysten kannattavuuden muutosodotukset pysyvät edelleen varsin myönteisinä. Kannattavuuden paranemista odottavia on neljä kertaa enemmän kuin niitä, jotka ennakoivat yrityksensä kannattavuuden heikkenevän. Rakennusalan kannattavuusodotukset ovat muita toimialoja varovaisemmat.

Kuvio 9: Kannattavuuden muutosodotukset, saldoluku

9 Vakavaraisuus

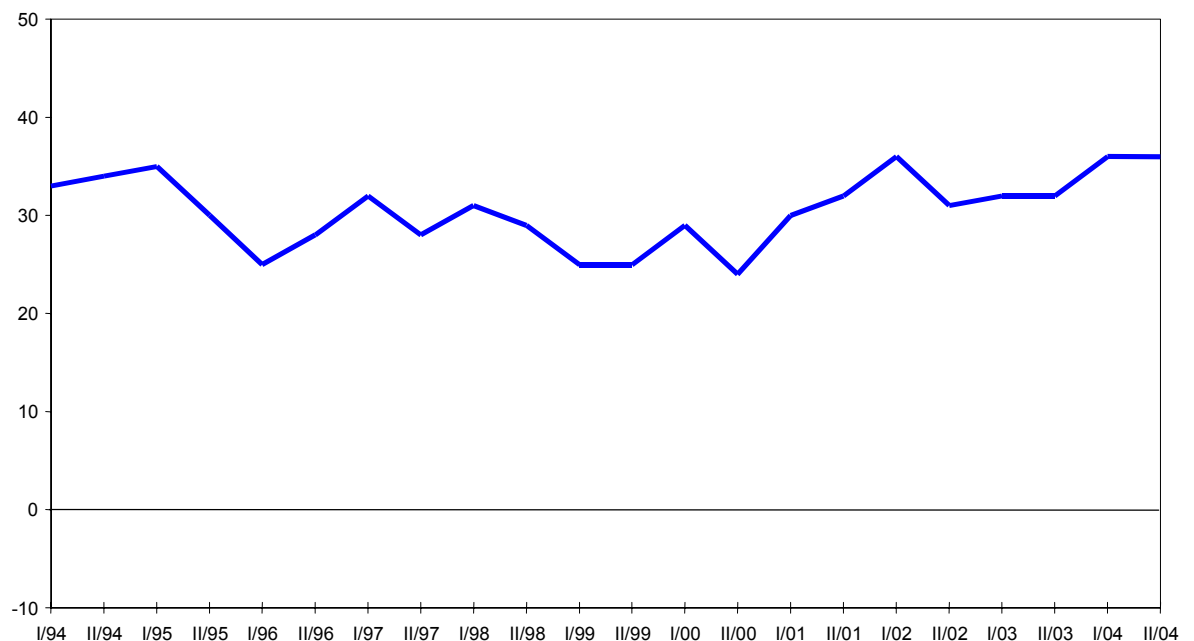
Taulukko 8: Odotukset vakavaraisuuden muutoksesta seuraavien 12 kuukauden aikana

	Paranee	Pysyy ennallaan	Heikkenee	Saldoluku
	%	%	%	%
Kaikki yritykset	39	57	4	36
Teollisuus	42	54	5	37
Rakentaminen	34	63	4	30
Kauppa	42	55	3	39
Palvelut	39	57	4	35

Saldoluku on laskettu paranee ja heikkenee -vastausten prosenttiosuuksien erotuksena.

Myönteisten kannattavuusodotusten seurauksena yritysten vakavaraisuusodotukset ovat edelleen hyvät. Vakavaraisuuden odotetaan edelleen kohoavan 39 prosentissa pk-yrityksistä. Vakavaraisuuden heikkenemistä odottavien osuus on hyvin vähäinen. Vakavaraisuuden muutosodotukset ovat pysyneet vakaina 1990-luvun laman jälkeen. Varsinkin kasvuhakuiset ja nuoret yritykset odottavat vakavaraisuutensa paranevan.

Kuvio 10: Vakavaraisuuden muutosodotukset, saldoluku

10 Tuotekehitys

Taulukko 9: Odotukset tuotekehityspanosten muutoksesta seuraavien 12 kuukauden aikana

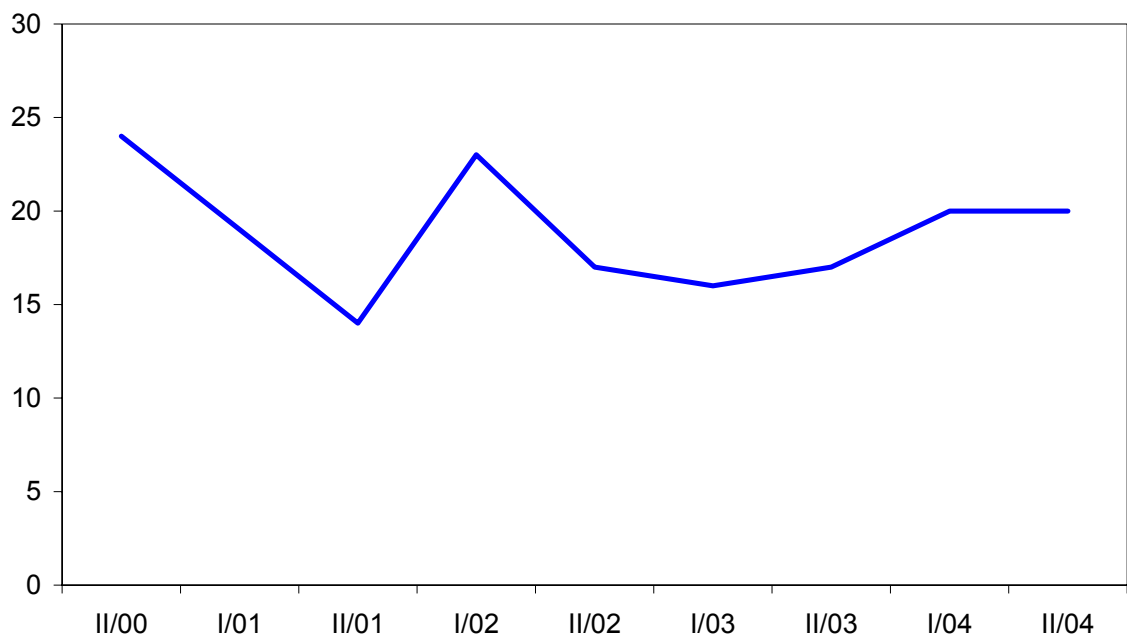
	Lisääntyvät %	Pysyvät ennallaan %	Vähentyvät %	Saldoluku %
Kaikki yritykset	22	75	3	20
Teollisuus	33	64	2	31
Rakentaminen	16	81	3	14
Kauppa	19	79	3	16
Palvelut	23	75	3	20

Saldoluku on laskettu lisääntyvät ja vähentyvät -vastausten prosentiosuuksien erotuksena.

Pk-yritysten tuotekehityspanostukset lisääntyvät seuraavien 12 kuukauden aikana viime vuosien vauhdilla. Tuotekehityspanoksia lisääviä yrityksiä on 22 prosenttia ja niitä vähentäviä yrityksiä on 3 prosenttia.

Teollisuudessa tuotekehitykseen panostetaan laajemmin kuin muilla toimialoilla. Kaikkein pienimmät yritykset kehittävät tuotteitaan hieman muita vähemmän. Kasvuhakuiset yritykset aikovat panostaa tuotekehitykseen selvästi muita enemmän. Kolme neljästä yrityksestä pitää tuotekehityspanostuksen nykytasolla.

Kuvio 11: Tuotekehityspanosten muutosodotukset, saldoluku

11 Investoinnit

Taulukko 10: Odotukset investointien määrän muutoksesta seuraavien 12 kuukauden aikana

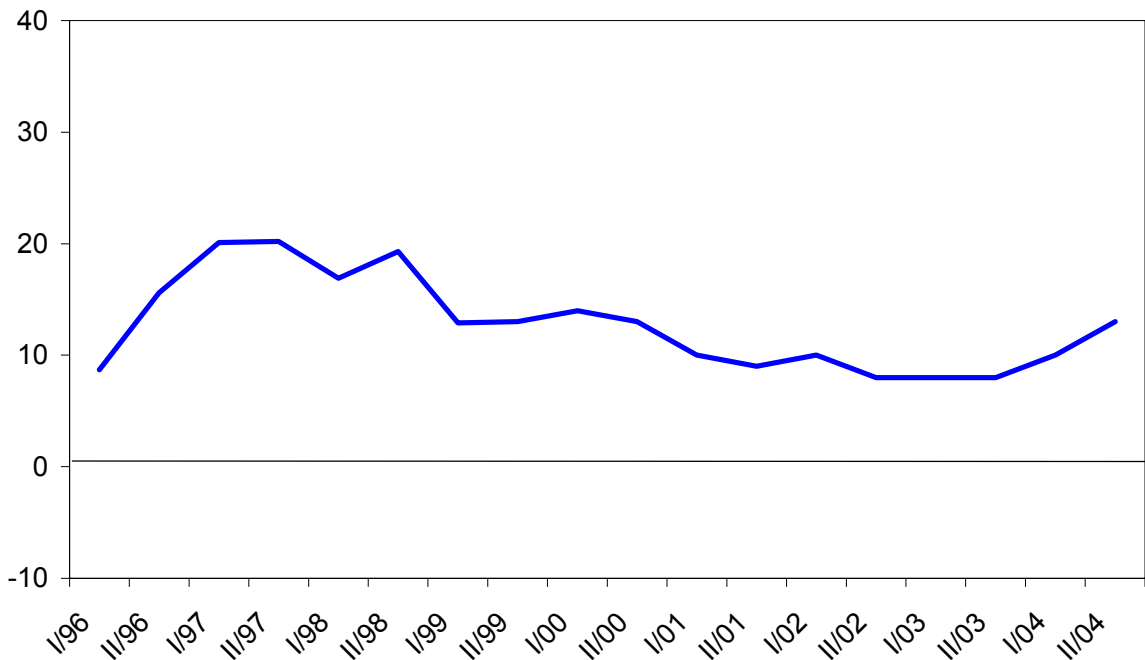
	Lisääntyvät %	Pysyvät ennallaan %	Vähentyvät %	Saldoluku %
Kaikki yritykset	23	68	10	13
Teollisuus	26	61	12	14
Rakentaminen	18	70	12	7
Kauppa	19	73	8	1
Palvelut	26	65	9	16

Saldoluku on laskettu lisääntyvät ja vähentyvät -vastausten prosentiosuuksien erotuksena.

Pk-yritysten investointiodotukset seuraaville 12 kuukaudelle ovat edelleen myönteiset. Yrityksistä 68 prosenttia ennakoii pitävänsä investoinnit nykytasolla eli keskimäärin noin 12 prosentissa liikevaihdosta. Viidennes yrityksistä lisää ja kymmenesosa vähentää investointeja seuraavan 12 kuukauden aikana. Rakentamisessa ja kaupassa investointiodotukset ovat keskimääräistä alhaisemmat.

Investointiodotusten vuodesta 1997 alkanut lasku on pysähtynyt. Keväästä 2004 investointiodotusten saldoluku on noussut 3 prosenttiyksiköllä

Kuvio 12: Investointiodotukset, saldoluku

12 Vienti

Taulukko 11: Odotukset viennin muutoksesta seuraavien 12 kuukauden aikana

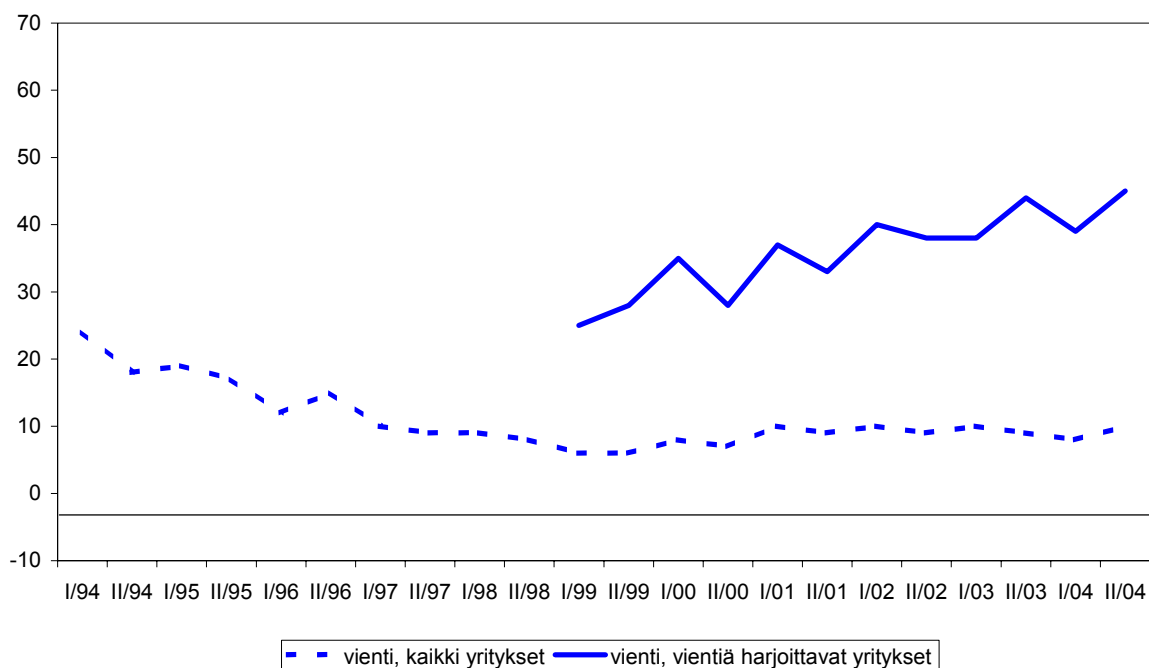
	Kasvaa %	Pysyy ennallaan %	Pienenee %	Saldoluku %
Kaikki yritykset	11	88	1	10
Teollisuus	24	74	2	22
Rakentaminen	3	96	1	3
Kauppa	12	87	2	10
Palvelut	9	91	1	8

Saldoluku on laskettu kasvaa ja pienenee -vastausten prosentiosuuksien erotuksena.

Siitä huolimatta, että euro on viime vuodesta vahvistunut dollariin nähden ja talouden näkymät ovat pysyneet vaatimattomina varsinkin Euroopassa, vientiodotukset seuraaville 12 kuukaudelle ovat edelleen myönteiset. Teollisuudessa vientiodotukset ovat kaikkein korkeimmat.

Kaikkia pk-yrityksiä koskevia saldolukuja tulkittaessa on huomattava, että kolmella neljäsosalla yrityksistä ei ole vientiä. Vientiä harjoittavien pk-yritysten vientiodotusten saldoluku on noin 45. Vientiodotuksilla on nouseva trendi vuodesta 1999. Vientiä harjoittavien pk-yritysten vientiponnistelut ovat onnistuneet huolimatta maailmantalouden suhdannetaantumasta. Kasvuhakuisilla yrityksillä oli selvästi myönteisemmät vientiodotukset kuin muilla.

Kuvio 13: Vientiodotukset

13 Tuonti

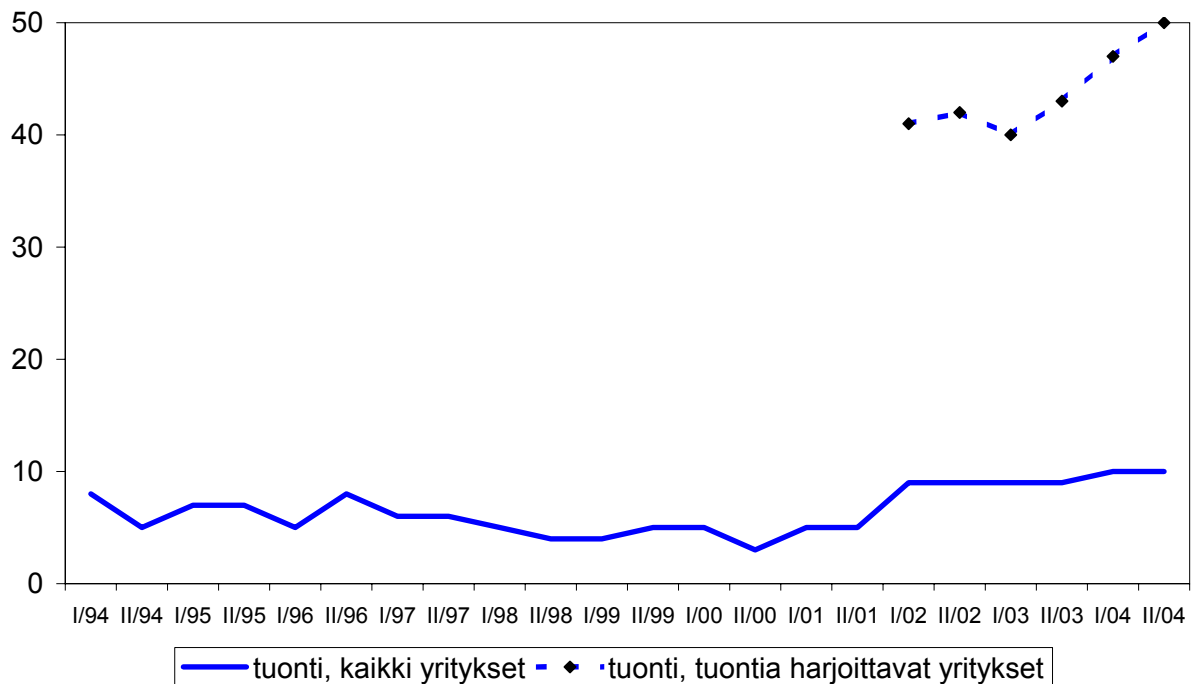
Taulukko 12: Odotukset tuonnin muutoksesta seuraavien 12 kuukauden aikana

	Kasvaa %	Pysyy ennallaan %	Pienenee %	Saldoluku %
Kaikki yritykset	11	88	1	10
Teollisuus	16	82	2	14
Rakentaminen	4	95	0	4
Kauppa	25	73	2	24
Palvelut	4	96	1	3

Saldoluku on laskettu kasvaa ja pienenee -vastausten prosenttiosuuksien erotuksena.

Pk-yritysten tuontiodotuksissa ei ole muutoksia. Suuri osa pk-yrityksistä ei harjoita tuontia. Tuontia harjoittavilla yrityksillä tuontiodotusten saldoluku on 50. Rakennusalan ja palvelualojen tuontiodotukset pysyvät ennallaan ja ovat nyt toimialoista heikoimmat. Tuontiodotusten saldoluku on sitä suurempi, mitä isommasta tai kasvuhakuisemmasta yrityksestä on kyse.

Kuvio 14: Tuontiodotukset, saldoluku

14 Asiakkaiden maksuhäiriöt

Taulukko 13: Odotukset asiakkaiden maksuhäiriöistä seuraavien 12 kuukauden aikana

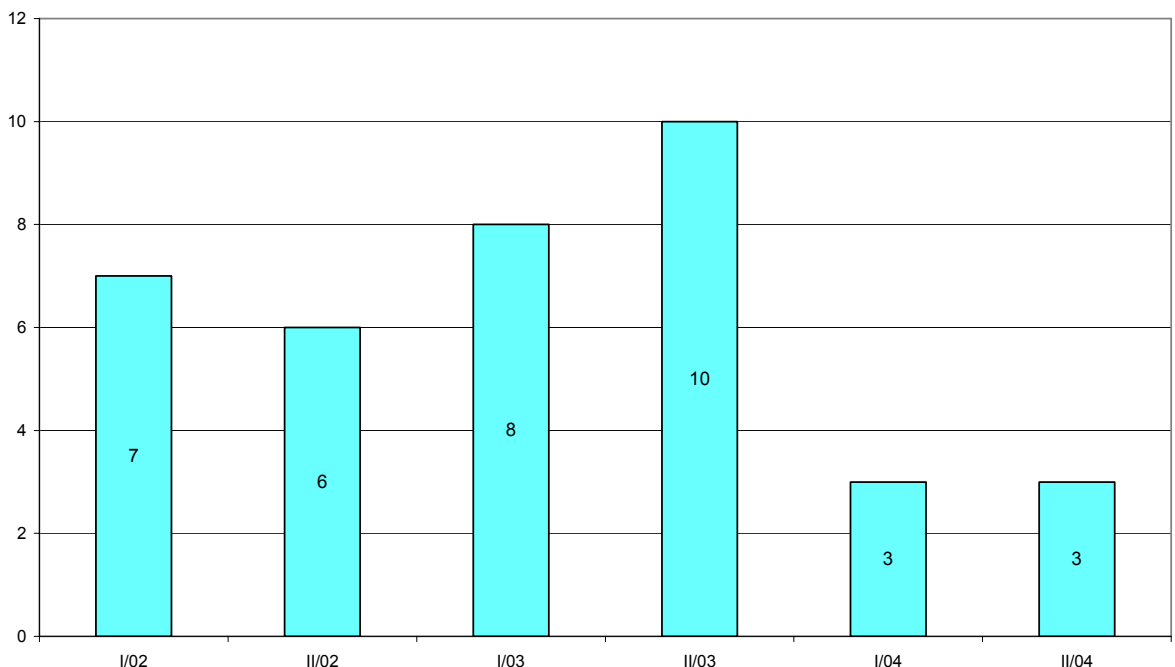
	Lisääntyvät %	Pysyvät ennallaan %	Vähentyvät %	Saldoluku %
Kaikki yritykset	10	84	6	3
Teollisuus	8	87	5	3
Rakentaminen	12	84	4	8
Kauppa	12	77	10	2
Palvelut	7	87	5	2

Saldoluku on laskettu lisääntyvät ja vähentyvät -vastausten prosentiosuuksien erotuksena.

Reilut neljä viidestä pk-yrityksestä ennakoivat asiakkaidensa maksuhäiriöiden pysyvän nykytasolla seuraavan 12 kuukauden aikana. Maksuhäiriöiden odottaa lisääntyvän 10 prosenttia ja niiden vähentymistä odottaa 6 prosenttia pk-yrityksistä. Rakentamisessa maksuhäiriöitä odotetaan eniten.

Odotukset asiakkaiden maksuhäiriöistä ovat tippuneet noin kolmanneksen parin viime vuoden tasalta.

Kuvio 15: Odotukset asiakkaiden maksuhäiriöistä, saldoluku, %

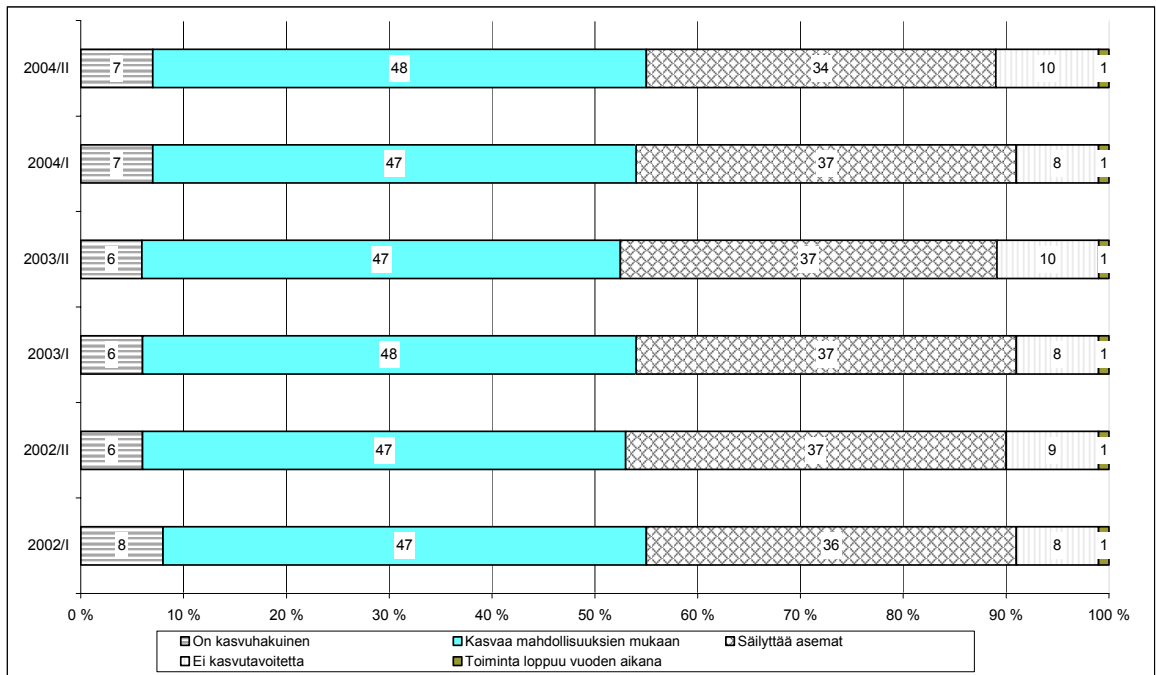

15 Pk-yritysten kasvu

Taulukko 14: Pk-yritysten kasvuhakuisuus

	On voimakkaasti kasvuhakuinen	Pyrkii kasvamaan mahdollisuuksien mukaan	Pyrkii säilyttämään asemansa	Ei ole kasvutavoitteita	Toiminta loppuu seuraavan vuoden aikana
Kaikki yritykset	7	48	34	10	1
Teollisuus	9	50	31	9	1
Rakentaminen	3	34	48	14	1
Kauppa	8	51	31	8	1
Palvelut	6	50	33	10	1
<i>Perustamisvuosi</i>					
ennen 1996	4	45	38	11	1
1996-2000	10	51	29	10	0
2001-2004	12	58	24	5	1

Kuvio 16: Kasvuhakuisuuden kehitys, % yrityksistä

Pk-yrityksistä 7 prosenttia on voimakkaasti kasvuhakuisia ja hieman alle puolet pyrkii kasvamaan mahdollisuuksien mukaan. Suhteellisesti vähiten voimakkaasti kasvuhakuisia yrityksiä on rakennusalaalla. Yrityksistä joka sadas odottaa lopettavansa toimintansa seuraavan 12 kuukauden aikana. Ennen vuotta 1996 perustetuista yrityksistä 49 prosenttia on kasvuhakuisia: 4 prosenttia on voimakkaasti kasvuhakuisia ja 45 prosenttia kasvaa mahdollisuuksien mukaan. Vuoden 2001 jälkeen perustetuista pk-yrityksistä yli kymmenesosa on voimakkaasti kasvuhakuinen. Selvästi alle puolet ennen vuotta 1996 perustetuista pk-yrityksistä ja

kuusi kymmenestä vuosina 2001-2004 perustetuista yrityksistä pyrkii kasvamaan mahdollisuuksien mukaan. Kasvuhakuisuus on lisääntynyt vuoden 2004 alussa.

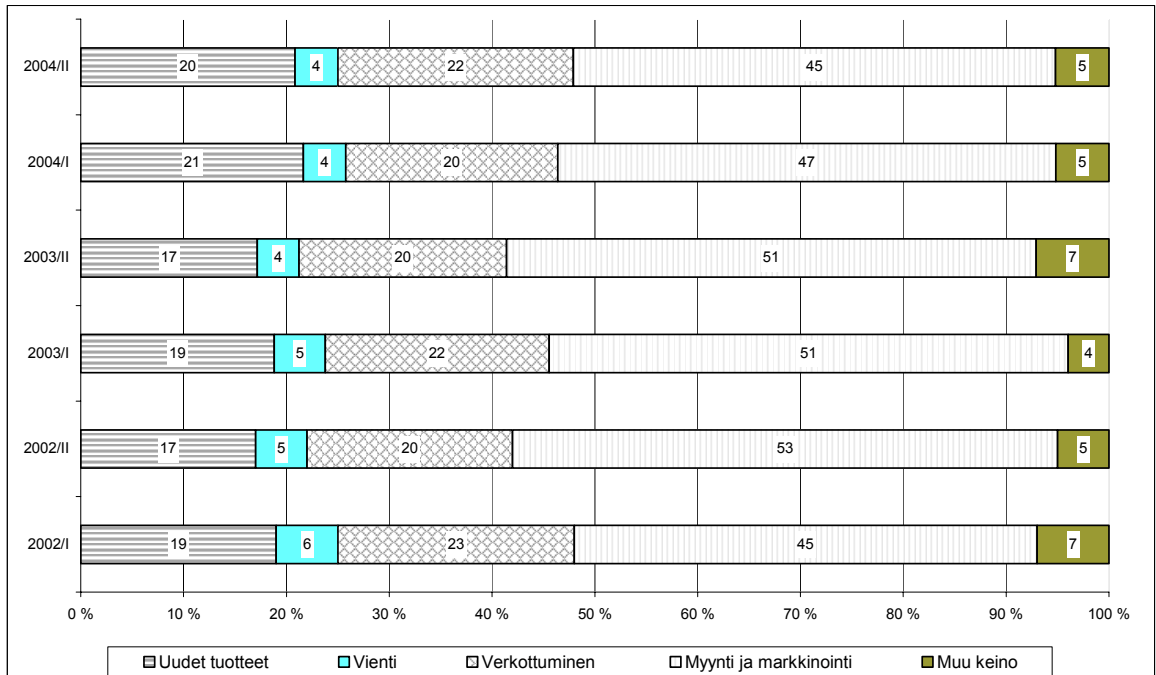
Taulukko 15: Kasvuhakuisten pk-yritysten tärkeimmät kasvukeinot (voimakkaasti tai mahdollisuuksien mukaan kasvamaan pyrkivät pk-yritykset), % yrityksistä

	Uusien tuotteiden kehittäminen %	Viennin lisääminen %	Yhteistyön lisääminen muiden yritysten kanssa %	Myynnin ja markkinoinnin lisääminen %	Muu kasvukeino %
Kaikki pk-yritykset	20	4	22	45	5
Teollisuus	26	11	20	33	5
Rakentaminen	12	1	38	36	8
Kauppa	19	4	15	55	4
Palvelut	21	3	23	43	5

Lähes puolet kasvuhakuisista pk-yrityksistä aikoo kasvaa lisäämällä myyntiä ja markkinointia. Seuraavaksi tärkeimmät kasvukeinot ovat yhteistyön lisääminen muiden yritysten kanssa ja uusien tuotteiden kehittäminen. Viennin lisäämisen kautta aikoo kasvaa 4 prosenttia pk-yrityksistä. Teollisuusyritykset pyrkivät kasvamaan muita yrityksiä enemmän lisäämällä vientiä. Rakennusalalla yhteistyön lisääminen muiden yritysten kanssa on muita aloja merkittävämpi kasvukeino. Kaupan alan pk-yritykset pyrkivät kasvamaan muita aloja enemmän lisäämällä myyntiä ja markkinointia.

Uusien tuotteiden kehittämisen merkitys kasvukeinona on lisääntynyt ja myynnin ja markkinoinnin merkitys on vähentynyt aikaisemmasta.

Kuvio 17: Kasvukeinojen kehitys, % yrityksistä

Lähes kaksi kolmesta kasvupaluttomasta pk-yrityksestä pitää yrityksen sopivaa kokoa tärkeimpänä kasvupaluttomuuden syynä. Kysynnän riittämättömyys ja kireä kilpailutilanne ovat seuraavaksi tärkeimmät kasvupaluttomuuden syyt. Työvoimakustannukset ja työvoiman saatavuus ovat myös merkittävä kasvun este. Yhteensä noin 3 prosenttia kasvupaluttomista pitää rahoitusta eri muodoissaan kasvun tärkeimpänä esteenä.

Taulukko 16: Pk-yritysten kasvupaluttomuuden syyt, % kasvupaluttomista tätä mieltä

	Kaikki yritykset, %	Teollisuus, %	Rakentaminen, %	Palvelut, %	Kauppa, %
Yritys sopivan kokoinen	63	64	68	66	54
Kysynnän riittämättömyys	12	13	8	9	18
Kireä kilpailutilanne	15	15	12	14	19
Kilpaileva tuonti	1	3	0	0	1
Rahoituksen saatavuus	1	0	2	0	1
Omarahoituksen puute	1	1	1	1	1
Vakuuspula	0	0	0	0	1
Työvoimakustannukset	8	6	9	9	6
Työvoiman saatavuus	6	2	13	6	3
Jokin muu	13	12	9	14	14

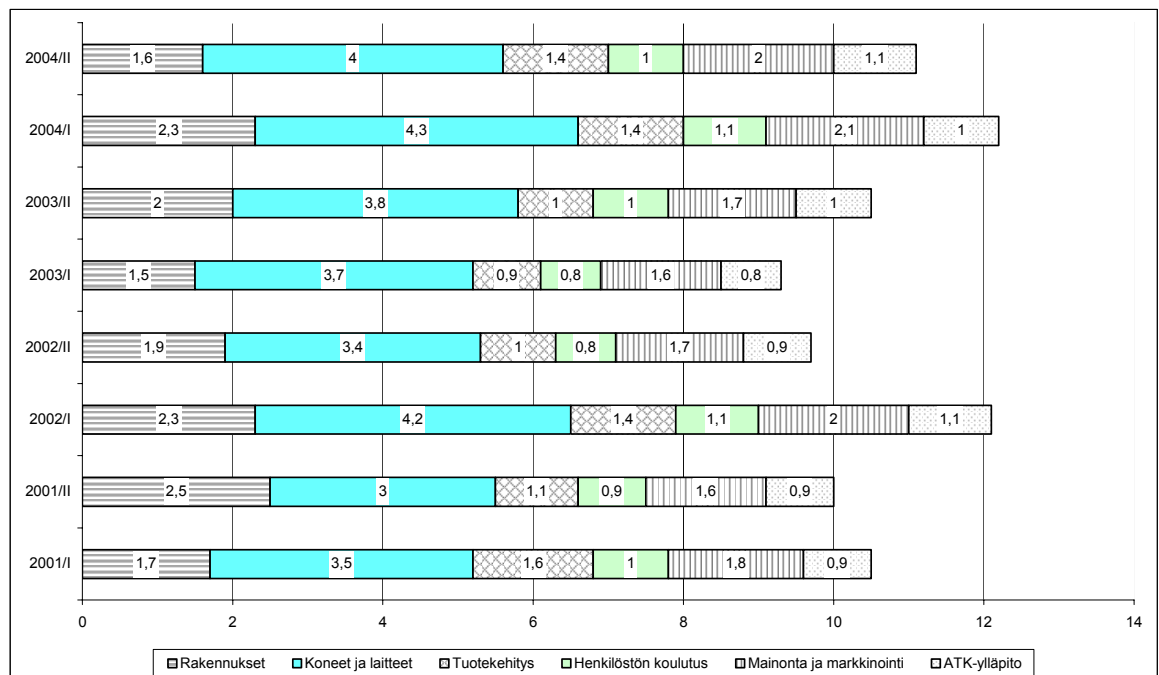
16 Pk-yritysten investoinnit

Taulukko 17: Pk-yritysten investoinnit seuraavan 12 kuukauden aikana, % liikevaihdosta

	Rakennukset %	Koneet ja laitteet %	Tutkimus ja tuotekehitys %	Henkilöstön koulutus %	Mainonta ja markkinointi %	Atk-ylläpito-kustannukset %	Yhteensä %
Kaikki yritykset	1,6	4,0	1,4	1,0	2,0	1,1	11,1
Teollisuus	2,2	4,8	2,3	0,8	1,9	0,9	12,9
Rakentaminen	1,8	5,2	0,8	0,9	1,0	0,7	10,4
Kauppa	1,0	1,7	0,7	0,6	2,4	0,9	7,3
Palvelut	1,8	5,9	1,8	1,4	2,1	1,3	13,3

Pk-yritykset investoivat seuraavan 12 kuukauden aikana noin 11 prosenttia liikevaihdosta. Palvelualoilla ja teollisuudessa investointiaste on hieman keskimääräistä korkeampi ja rakentamisessa ja kaupan alalla selvästi keskimääräistä alhaisempi. Kone- ja laiteinvestointeihin panostetaan 4 prosenttia liikevaihdosta. Mainonta- ja markkinointi-investointeihin sijoitetaan noin 2 prosenttia. Tutkimukseen ja tuotekehitykseen, henkilökoulutukseen ja atk-ylläpitoon panostetaan kuhunkin noin prosentin verran liikevaihdosta. Voimakkaasti kasvuhakuiset yritykset investoivat liikevaihdosta noin 2,5 kertaa enemmän kuin yritykset keskimäärin.

Kuvio 18: Pk-yritysten investointiodotusten kehitys, % liikevaihdosta

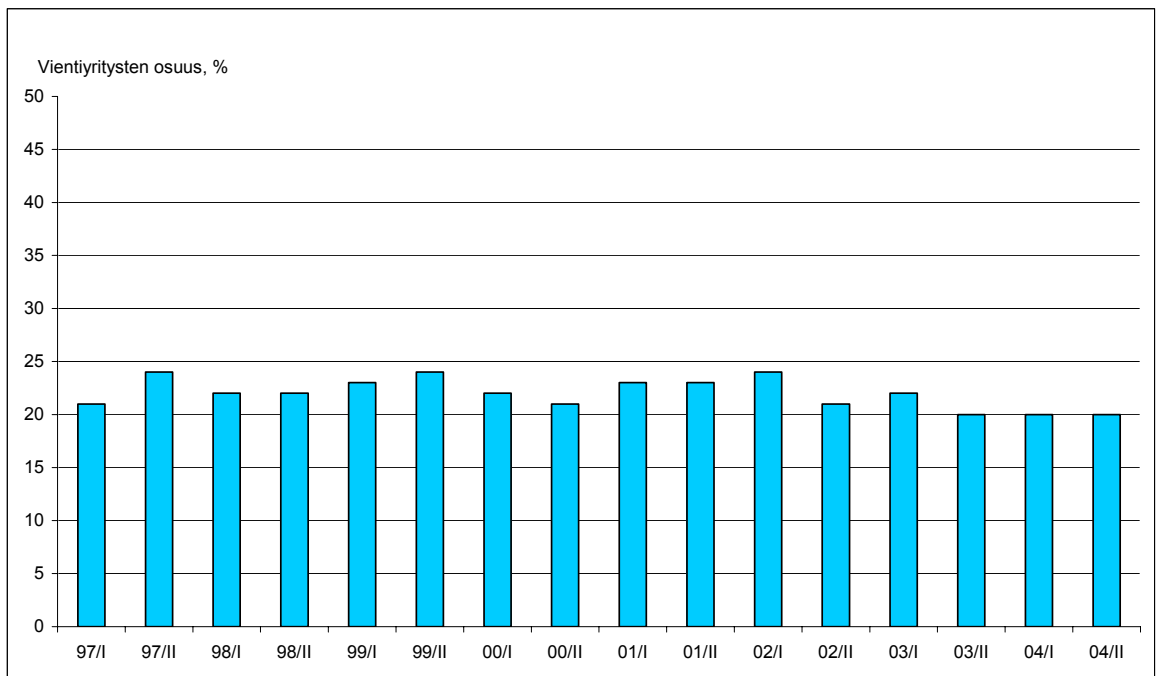
17 Pk-yritysten vienti ja vientitakuiden käyttö

Taulukko 18: Pk-yritysten vienti (% yrityksistä) ja suoran viennin alueellinen jakauma

	Kaikki yritykset %	Teollisuus %	Rakentaminen %	Kauppa %	Palvelut %
Vientiä harjoittavien yritysten osuus	20	47	6	21	16
Viennin osuus liikevaihdosta niillä yrityksillä, joilla on vientiä	31	35	24	22	37

Joka viidennen pk-yrityksen tuotteita viedään ulkomaille joko suoraan tai osana jonkin toisen kotimaisen yrityksen tuotekokonaisuutta. Vientiä harjoittavien yritysten osuus vaihtelee rakennusalan 6 prosentista teollisuuden 47 prosenttiin. Voimakkaasti kasvuhakuisista yrityksistä neljällä kymmenestä on vientitoimintaa. Viennin osuus liikevaihdosta on vientiyrityksillä keskimäärin 30 prosenttia. Toimialoittain tarkasteltuna viennin osuus liikevaihdosta on palvelualoilla 37 prosenttia, teollisuudessa 35 prosenttia, rakentamisessa 24 prosenttia ja kaupassa 22 prosenttia. Vientiyritysten suhteellisessa osuudessa ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia vuodesta 1997.

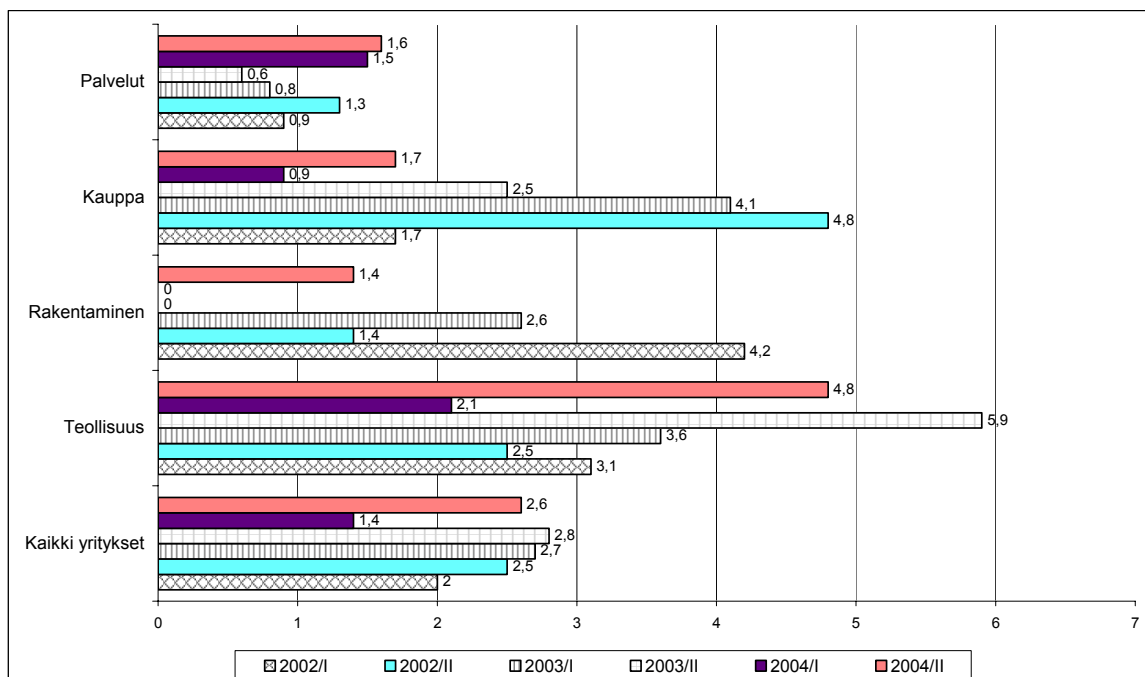
Kuvio 19: Vientiyritysten osuudet vuodesta 1997

Pk-yritykset ovat vakuuttaneet keskimäärin 2,6 prosenttia vientisaamisistaan vientitakuilla. Vientitakuilla vakuutettujen vientisaamisten määrä lisääntyi voimakkaasti viime keväästä.

Teollisuudessa vientitakuiden käyttö on vähentynyt viime syksystä. Rakennus- alalla toimivien pk-yritysten vientitakuiden käyttö on hyvin vähäistä.

Kuvio 20: Vientitakuilla vakuutetun viennin osuus viennin arvosta, %

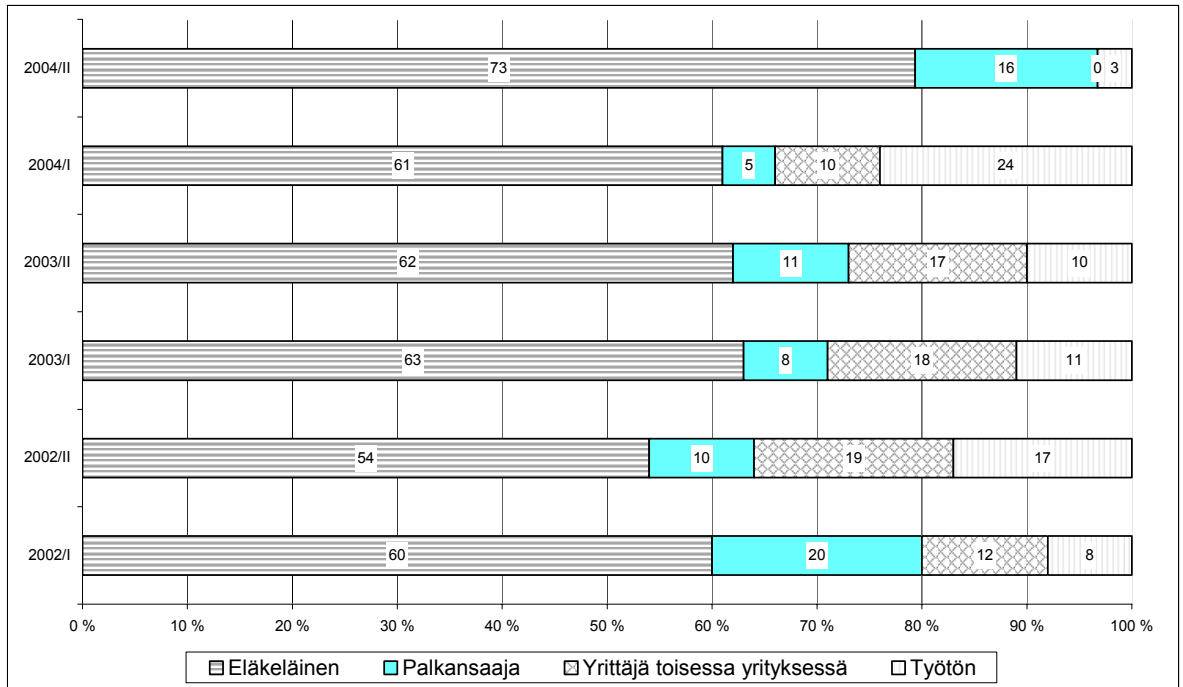

18 Lopettavien yrittäjien tuleva työmarkkina-asema

Pk-yrityksistä noin prosentti arvioi lopettavansa toimintansa seuraavan vuoden aikana (katso kuvio 16). Yrityksen toiminta loppuu noin 2.200 yrityksessä seuraavan 12 kuukauden aikana. Pk-yritysten taloudellinen tilanne on vakaa eikä sukupolvenvaihdokset ainakaan vielä seuraavan 12 kuukauden aikana oleellisesti lisäänty aikaisemmasta.

Enemmistö niistä yrittäjistä, jotka ennakoivat yrityksen toiminnan loppuvan seuraavan vuoden aikana, aikoo jäädä eläkkeelle. Palkansaajana toisessa yrityksessä jatkaa viisi prosenttia. Toimintansa lopettavista yrittäjistä 3 prosentilla työttömyysuhka varjostaa tulevaisuutta.³

Kuvio 21: Yrittäjien asema yrityksen toiminnan loppuessa, % lopettavista yrittäjistä

³ Vuoden 2004 syksyn tiedustelussa ei ollut vaihtoehtoa "Yrittäjä toisen yrityksessä".

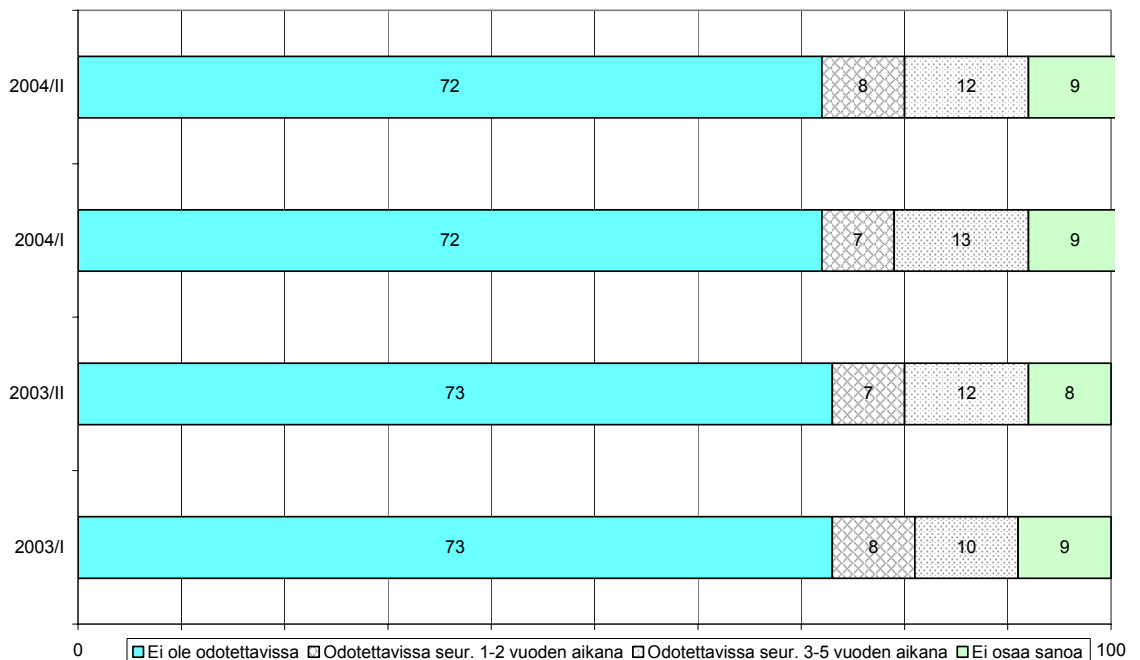
19 Sukupolven- tai omistajanvaihdokset

Taulukko 19: Sukupolven- tai omistajanvaihdokset pk-yrityksissä

<i>Sukupolven- tai omistajanvaihdos tapahtunut viimeisen 5 vuoden aikana</i>	Ei ole tapahtunut		On tapahtunut	
	86		14	
<i>Sukupolven- tai omistajanvaihdos odotettavissa seuraavan 5 vuoden aikana</i>	Ei odotettavissa	Kyllä, 1-2 seuraavan vuoden sisällä	Kyllä, 3-5 seuraavan vuoden sisällä	En osaa sanoa
	72	8	12	9

Sukupolven- tai omistajanvaihdos on jo tapahtunut 14 prosentilla pk-yrityksistä viimeksi kuluneen 5 vuoden aikana. Sukupolven- tai omistajanvaihdos on odotettavissa 20 prosentilla pk-yrityksistä seuraavan 5 vuoden aikana. Lähimmän kahden vuoden aikana vaihdos on odotettavissa 8 prosentilla pk-yrityksistä. Lähes kolmella neljästä pk-yrityksestä sukupolven- tai omistajan- vaihdos ei ole näköpiirissä seuraavan 5 vuoden aikana. Vajaa kymmenes pk-yrityksistä ei osaa arvioida tulevaisuuttaan tässä suhteessa.

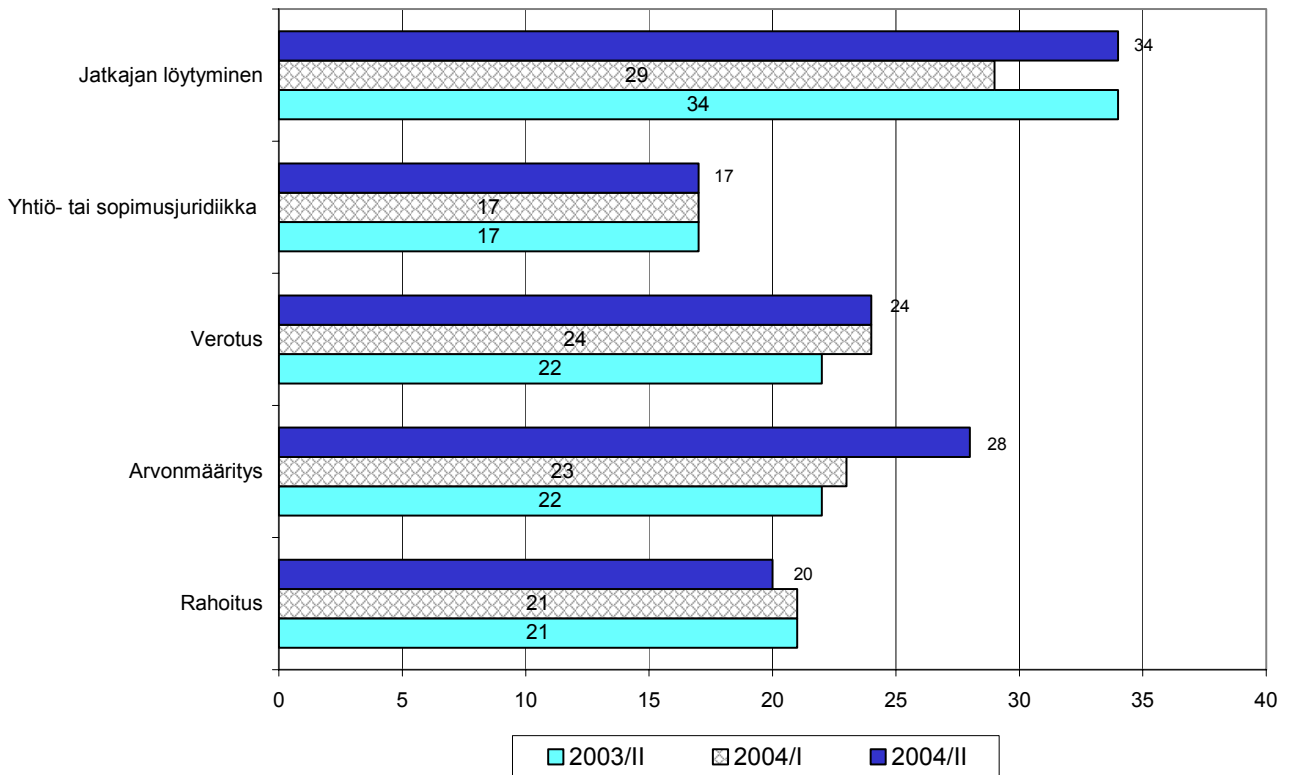
Kuvio 22: Sukupolven- tai omistajanvaihdos odotettavissa seuraavan 5 vuoden aikana, % yrityksistä

Väestön ikääntymisen seurauksena sukupolven- tai omistajanvaihdoksia on odotettavissa runsaasti seuraavan kymmenen vuoden aikana. Jos tähän barometriin vastanneiden pk-yritysten ennakointi toteutuu kokonaisuudessaan, on seuraavan kahden vuoden aikana odotettavissa reilut 15 000 sukupolvenvaihdosta.

Seuraavan viiden vuoden aikana 20 prosenttia pk-yrityksistä, eli noin 40 000 odottaa tekevänsä sukupolvenvaihdoksen.

Kuvio 23: Odotettavissa olevat ongelmat sukupolven/omistajan vaihdoksessa niillä yrityksillä, joilla on odotettavissa sukupolvenvaihdos seuraavan viiden vuoden aikana

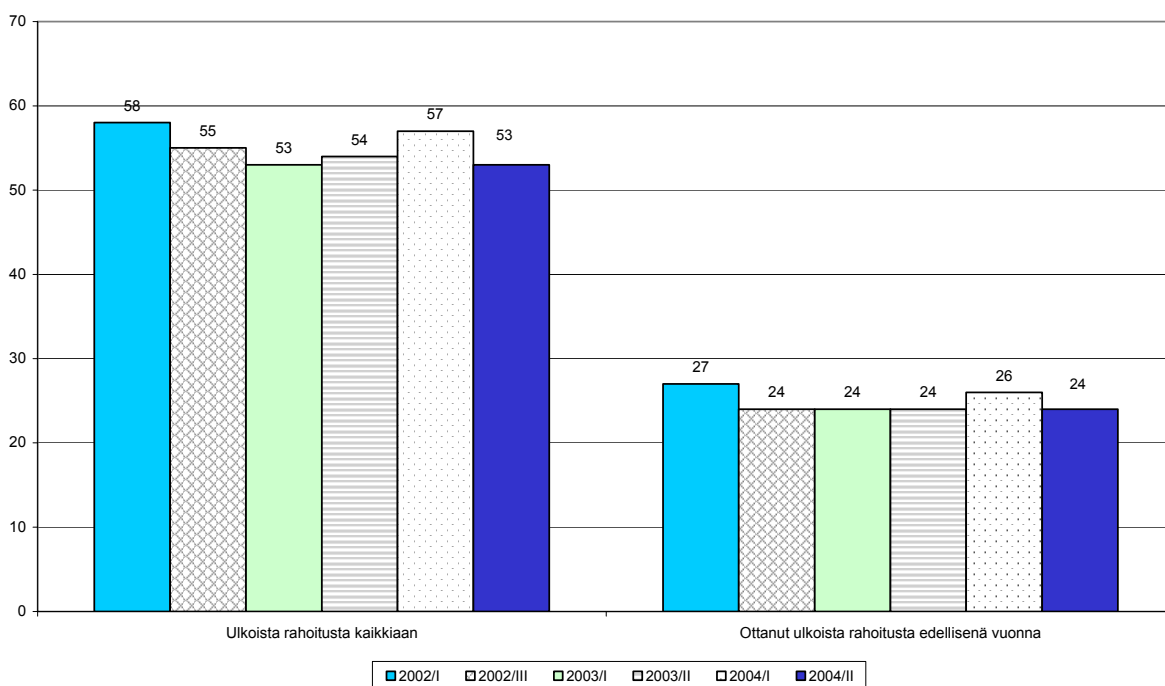
Jatkajan löytäminen on suurin sukupolven/omistajavaihdokseen liittyvä ongelma. Sukupolvenvaihdoksia suunnittelevista pk-yrityksistä 34 prosenttia pitää jatkajan löytymistä ongelmana. Verotus ja arvonmääritys ovat seuraavaksi keskeisimpiä ongelmia noin neljänneksen osuudella. Rahoitusta pitää ongelmana 21 prosenttia ja yhtiö- ja sopimusjuridiikkaa 17 prosenttia.

20 Ulkoisen rahoituksen yleisyys, koostumus ja käyttötarkoitus

Taulukko 20: Ulkoisen rahoituksen yleisyys, % yrityksistä

<i>Toimialoittain</i>	Kaikki yritykset, %	Teollisuus, %	Rakentaminen, %	Palvelut, %	Kauppa, %
Ulkoista rahoitusta	53	63	50	59	51
Ottanut rahoitusta viime vuonna	24	30	26	24	22
<i>Kasvuhakuisuuden mukaan</i>		Selvästi kasvuhakuiset, %	Kasvuhakuiset, %	Asemansa säilyttäjät, %	Ei kasvutavoitetta, %
Ulkoista rahoitusta		69	67	49	41
Ottanut rahoitusta viime vuonna		31	28	21	14
<i>Sukupolven/omistajanvaihdoksen mukaan</i>		Tapahtunut viimeisen 5 vuoden aikana		Odotettavissa seuraavan 5 vuoden aikana	
		Ei, %	Kyllä, %	Ei, %	Kyllä, %
Ulkoista rahoitusta		51	61	53	52
Ottanut rahoitusta viime vuonna		23	34	25	25

Kuvio 24: Ulkoisen rahoituksen yleisyys, % yrityksistä

Pk-yrityksistä 53 prosentilla on ulkoista rahoitusta. Teollisuudessa ulkoista rahoitusta oli hieman isommalla osalla yrityksistä kuin muilla toimialoilla. Ulkoista rahoitusta on sitä harvemmin, mitä pienemmästä tai kasvuhaluttomammasta yrityksestä on kyse. Selvästi kasvuhakuisista yrityksistä 69 prosentilla on ulkoista rahoitusta. Viimeisen viiden vuoden aikana sukupolven- tai omistajanvaihdoksen toteuttaneista pk-yrityksistä 61 prosentilla on ulkoista rahoitusta. Niistä pk-yrityksistä, joilla vaihdosta ei ole tapahtunut, 51 prosentilla on ulkoista rahoitusta.

Viimeisen vuoden aikana ulkoista rahoitusta on hankkinut 24 prosenttia kaikista, 31 prosenttia selvästi kasvuhakuisista ja 34 prosenttia sukupolven- tai omistajanvaihdoksen toteuttaneista pk-yrityksistä. Uutta ulkoista rahoitusta ottaneiden yritysten osuus on laskenut 2 prosenttiyksiköllä keväästä.

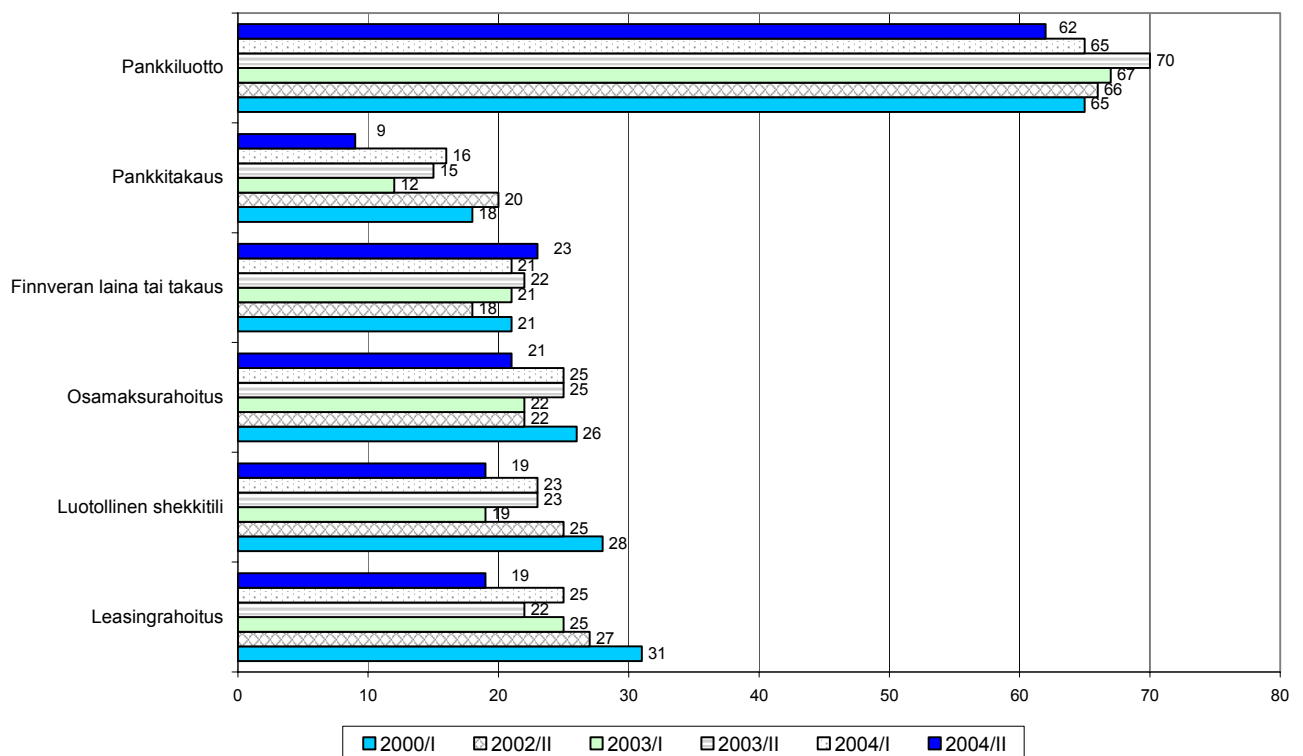
Taulukko 21: Ulkoisen rahoituksen jakautuminen, % ulkoista rahoitusta käyttävistä yrityksistä

	Kaikki yritykset, %	Teollisuus, %	Rakentaminen, %	Palvelut, %	Kauppa, %
Pankkiluotto	62	70	60	59	71
Pankkitakaus	9	11	16	14	10
Vakuutusyhtiön luotto	2	5	4	2	2
Finnveran laina tai takaus	23	38	10	22	20
Leasingrahoitus	19	21	8	22	20
Osamaksurahoitus	21	17	32	25	10
Ulkopuolisen pääomasijoitus	4	3	2	4	4
Myyntilaskurahoitus	2	3	2	0	4
Luotollinen shekkitili	19	14	12	12	20
Muu	4	3	4	4	2

Pankkiluottoja oli 62 prosentilla niistä yrityksistä, joilla ylipäättään oli ulkoista rahoitusta. Pankkitakaus oli 7 prosentilla. Finnveran luottoja tai takauksia oli 23 prosentilla kaikista ulkoista rahoitusta käyttävistä pk-yrityksistä. Leasingrahoitusta käytti 19 prosenttia, osamaksurahoitusta 21 prosenttia ja luotollista shekkitiliä 19 prosenttia niistä, joilla oli ulkoista rahoitusta. Teollisuudessa oli käytössä keskimäärin enemmän ulkoista rahoitusta. Finnveran lainoja ja takauksia on 38 prosentilla teollisuusyrityksistä.

Vuoden 2004 aikana pankkiluottojen suosio on hieman vähentynyt. Finnveran lainojen ja takausten suosio on pysynyt viime vuoden tasolla.

Kuvio 25: Ulkoisen rahoituksen jakautumisen kehitys pk-sektorilla, % ulkoista rahoitusta käyttävistä yrityksistä

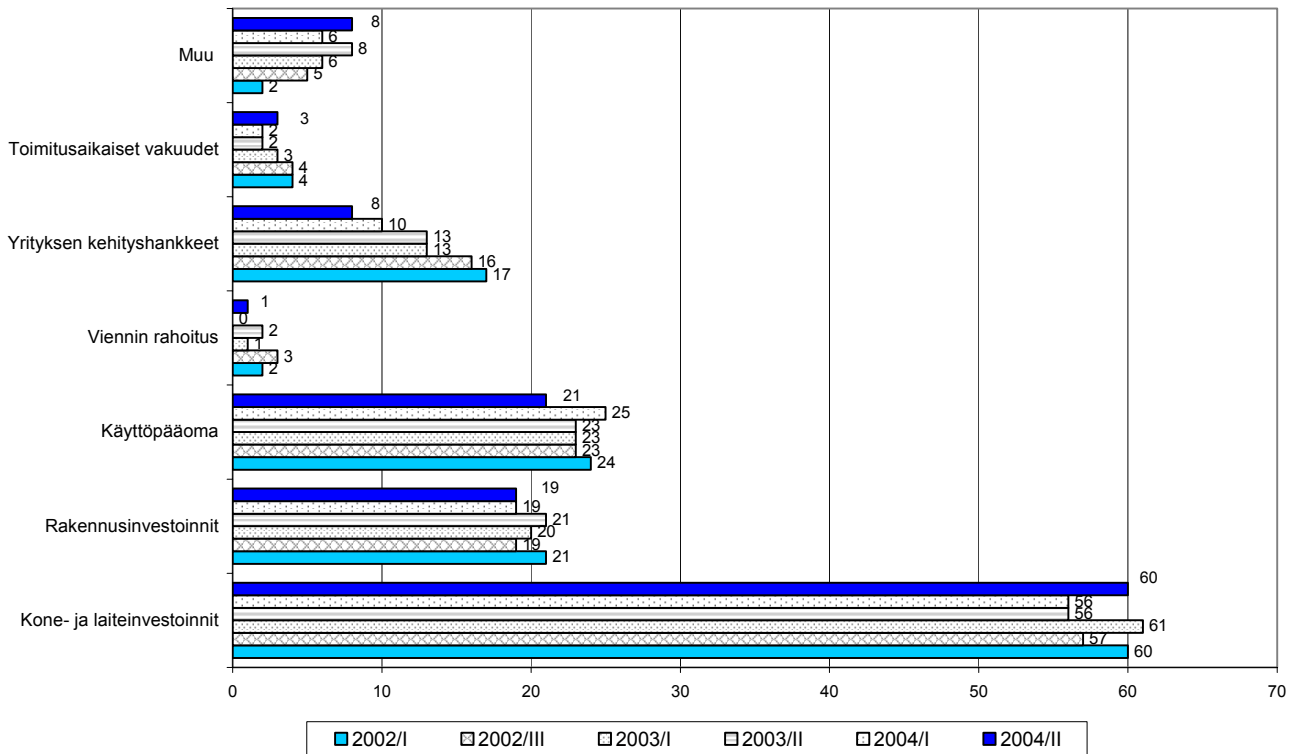
Pk-yritysten hankkimasta ulkoisesta rahoituksesta suurin osa, 60 prosenttia, on hankittu kone- ja laiteinvestointien rahoittamiseen. Muiden käyttökohteiden osuus on selvästi pienempi. Palveluissa ja rakennusalalla kone- ja laiteinvestointien osuus on muita toimialoja suurempi. Teollisuudessa korostuvat myös kone- ja laiteinvestoinnit sekä rakennusinvestoinnit ja käyttöpääoma.

Taulukko 22: Ulkoisen rahoituksen käyttötarkoitus, % ulkoista rahoitusta käyttävistä yrityksistä⁴

	Kaikki yritykset, %	Teollisuus, %	Rakentaminen, %	Palvelut, %	Kauppa, %
Kone- ja laiteinvestointeihin	60	59	63	69	43
Rakennusinvestointeihin	19	19	17	17	22
Käyttöpääomaksi	21	26	17	14	32
Viennin rahoitukseen	1	1	0	1	1
Yrityksen kehityshankkeisiin	8	11	3	8	10
Toimitusaikaisiin vakuuksiin	3	2	10	1	2
Muuhun tarkoitukseen	8	6	4	7	11
Ei osaa sanoa	1	2	0	1	0

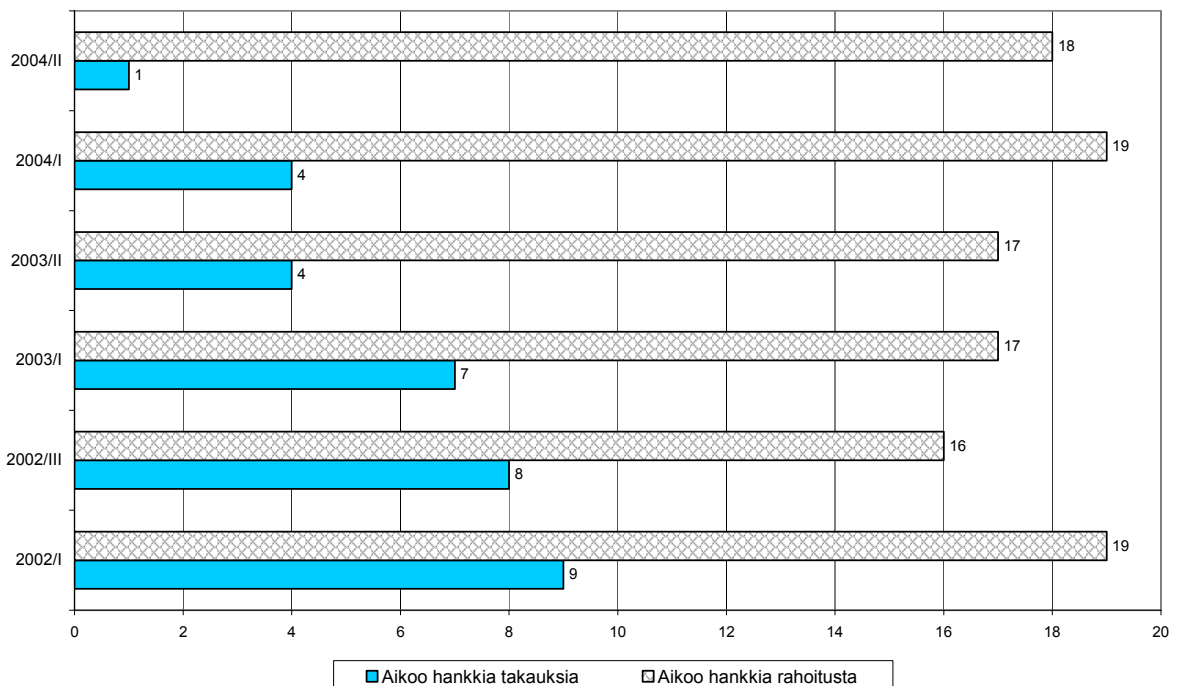
⁴ Koska vastaaja on voinut valita useita vastausvaihtoehtoja, sarakkeiden summa on yli 100 %.

Kuvio 26: Ulkoisen rahoituksen käyttötarkoitus

Pk-yrityksistä 18 prosenttia aikoo seuraavan 12 kuukauden aikana hankkia ulkoista rahoitusta. Valtaosa yrityksistä arvelee siis selviävänsä toiminnastaan tulo-rahoituksen turvin ilman ulkoista rahoitusta. Teollisuusyrityksissä sekä kasvuhakuisten yritysten ja sukupolven- tai omistajanvaihdoista odottavien yritysten joukossa on muita enemmän aikeita ulkoiseen rahoitukseen.

Kuvio 27: Ulkoisen rahoituksen tarve seuraavan 12 kuukauden aikana, % yrityksistä

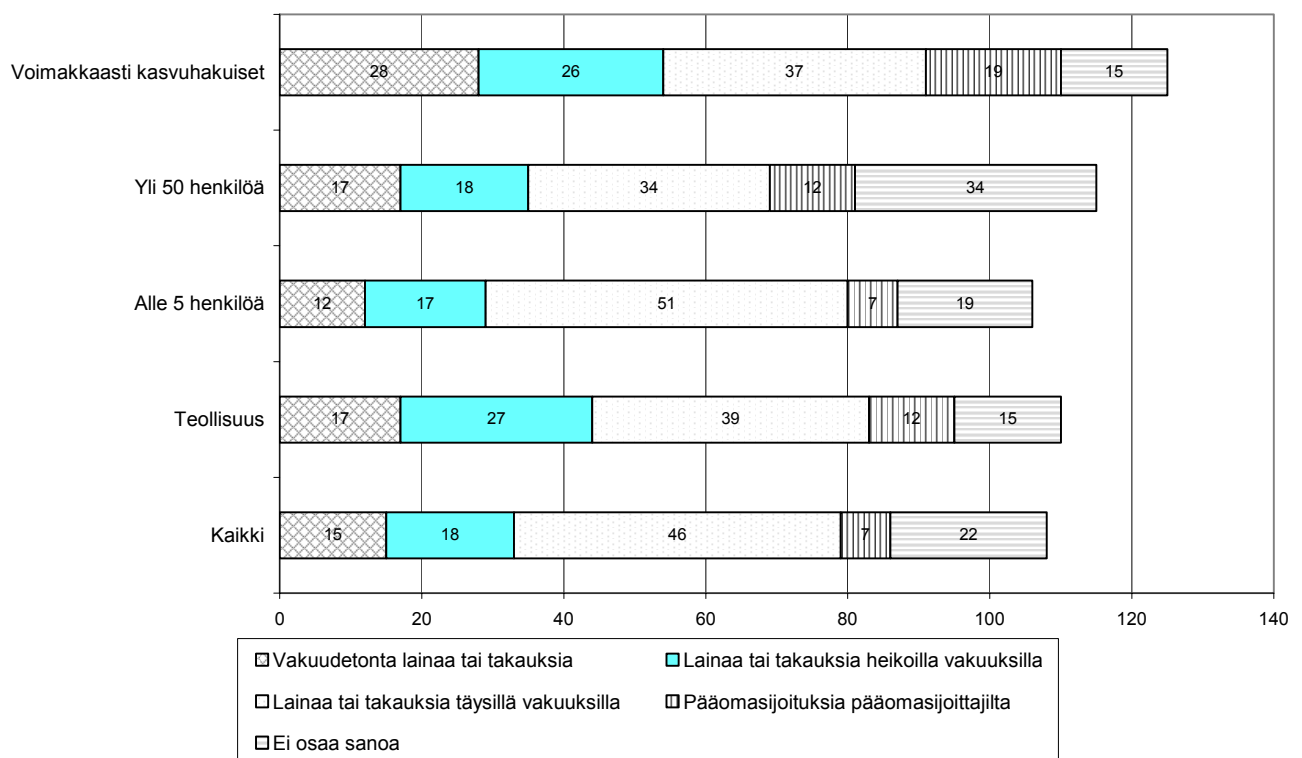

21 Lainanotto tulevaisuudessa

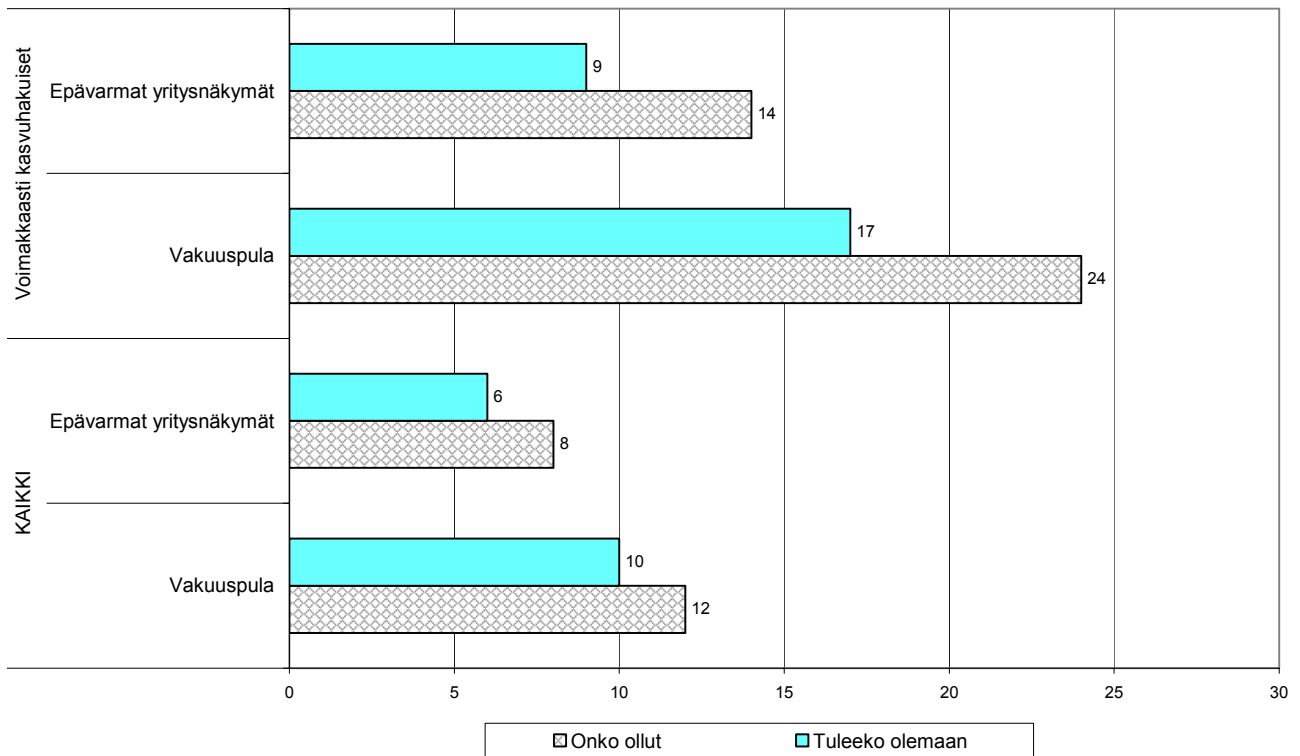
Seuraavan 12 kuukauden aikana ulkopuolista rahoitusta ottavista pk-yrityksistä kaksi kolmesta ottaa lainaa tai takauksia vakuuksilla. Vakuudetonta tai heikoilla vakuuksilla lainaa tai takauksia aikoo hankkia 33 prosenttia rahoitusta ottavista pk-yrityksistä. Pääomasijoituksia pääomasijoittajilta pyrkii hankkimaan 7 prosenttia ulkopuolista rahoitusta tarvitsevista. Voimakkaasti kasvuhakuisista ulkoista rahoitusta tarvitsevista yrityksistä 19 prosenttia etsii pääomasijoittajilta pääomasijoituksia.

Yrityksen epävarmat talousnäkymät ovat olleet 8 prosentin mielestä rahoituksen este. Vakuuspula on vaivannut 12 prosenttia pk-yrityksistä. Vakuuspulan arvioidaan hieman hellittävän lähitulevaisuudessa. Yrityksen epävarmat näkymät ja vakuuspula rajoittaa selvästi useammin voimakkaasti kasvuhakuisia yrityksiä.

Kuvio 28: Minkälaista rahoitusta yritykset tarvitsisivat, prosenttia lainaa seuraavan 12 kuukauden aikana ottavista yrityksistä

Kuvio 29: Mitkä ovat olleet ja tulevaisuudessa ovat rahoituksen esteet, % yrityksistä.

22 Pk-yritysten asema kansantaloudessa

Taulukko 23: Pk-yritysten asema kansantaloudessa

	Erittäin huono %	Melko huono %	Kohtalainen %	Melko hyvä %	Erittäin hyvä %	Indeksi
Kaikki yritykset	6	24	52	16	1	-9
Teollisuus	5	25	51	18	1	-8
Rakentaminen	7	25	51	16	2	-9
Kauppa	7	24	51	16	1	-10
Palvelut	6	24	54	16	1	-9

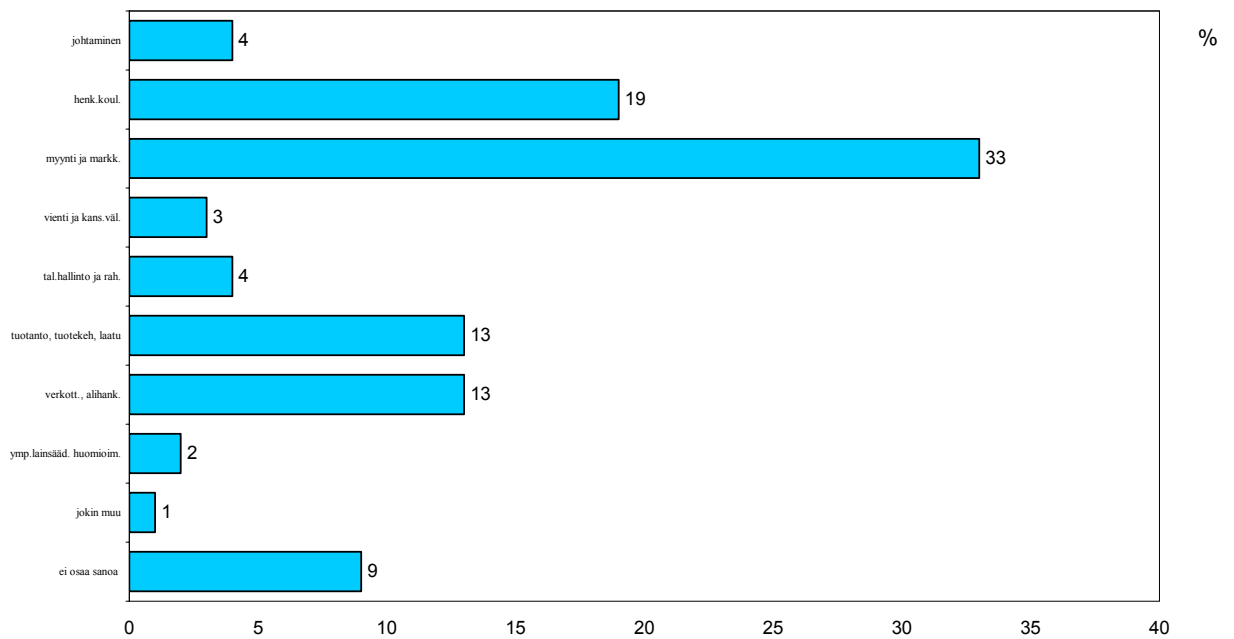
Vajaa viidennes haastatelluista pitää pk-yritysten asemaa kansantaloudessa hyvänä ja neljännes huonona. Pk-yritysten kansantaloudellisessa asemassa on vain vähän toimialoittaisia eroja. Pk-yritysten asema kansantaloudessa on parantunut selvästi vuodesta 1994. Tosin viime vuosina asema näyttää lievästi laskeneen.

23 Pk-yritysten kehittämistarpeet ja -esteet

Taulukko 24: Pk-yritysten kehittämistarpeet, % yrityksistä

	Kaikki yritykset %	Teolli- suus %	Rakenta- minen %	Kaup- pa %	Palvelut %
Johtaminen	4	2	5	3	4
Henkilöstön kehittäminen ja koulutus	19	9	27	19	21
Markkinointi ja myynti	33	34	16	43	31
Vienti ja kansainvälistyminen	3	7	1	3	3
Rahoitus, talous ja laskentatoimi	4	4	5	3	4
Tuotanto ja materiaalitoiminnot, tietotekniikka, tuotekehitys ja laatu	13	22	15	9	12
Yhteistyö/verkottuminen, alihankinta	13	12	16	9	14
Ympäristö- ja muiden säädosvaatimusten huomioiminen	2	3	2	1	2
Muu	1	0	0	1	1
Ei osaa sanoa	9	8	13	8	9

Pk-yrityksillä on omasta mielestään eniten kehittämistarvetta markkinoinnissa ja myynnissä. Toiseksi eniten kehittämistarvetta on henkilöstökoulutuksessa. Teollisuusyrityksillä on muita enemmän kehittämistarvetta tuotantoon liittyvissä teki-
jöissä. Rakennusalan yrityksillä on muita aloja enemmän kehittämistarvetta
henkilöstökoulutuksessa. Kaupassa on muita toimialoja enemmän kehittä-
mistarvetta markkinoinnissa ja myynnissä. Voimakkaasti kasvuhakuisilla yrityksillä
on muita pk-yrityksiä enemmän kehittämistarvetta viennissä ja kansainvälis-
tymisessä.

Kuvio 30: Yrityksen kehittämistarve, % yrityksistä

Parin viime vuoden aikana myynnin ja markkinoinnin sekä yritysten verkottumisen ja alihankinnan merkitys pk-yritysten kehittämistarpeina ovat lisääntyneet.

Taulukko 25: Pk-yritysten kehittämistarpeiden kehitys, % yrityksistä

Eniten kehittämistarvetta, %	1998*		1999*		2000		2001		2002		2003		2004	
	ke-vät	syk-sy	ke-vät	syk-sy	ke-vät	syk-sy	ke-vät	syk-sy	ke-vät	syk-sy	ke-vät	syk-sy	ke-vät	syk-sy
Johtaminen	2	3	2	3	4	3	5	6	4	4	4	3	4	4
Henkilöstön kehittäminen ja koulutus	7	13	19	27	30	28	29	28	24	21	20	20	19	19
Markkinointi ja myynti	26	27	35	28	31	26	26	28	32	33	35	32	36	33
Vienti ja kansainvälistyminen	3	2	2	2	3	2	3	2	3	2	3	2	3	3
Rahoitus, talous ja laskentatoimi	3	7	4	4	5	5	6	5	4	4	4	4	4	4
Tuotanto, tuotekehitys ja laadunvalvonta	-	-	-	-	13	16	14	14	15	13	14	15	12	13
Yhteistyö/verkottuminen ja alihankinta	1	1	3	3	6	8	9	8	9	10	10	9	12	13
Ympäristökysymykset	0	0	1	1	1	2	2	3	3	3	2	2	2	2
Muut	0	0	1	0	1	1	2	0	1	1	0	1	1	1
Ei osaa sanoa					6	9	4	6	5	9	8	12	8	9

*Eriäinen kysymys

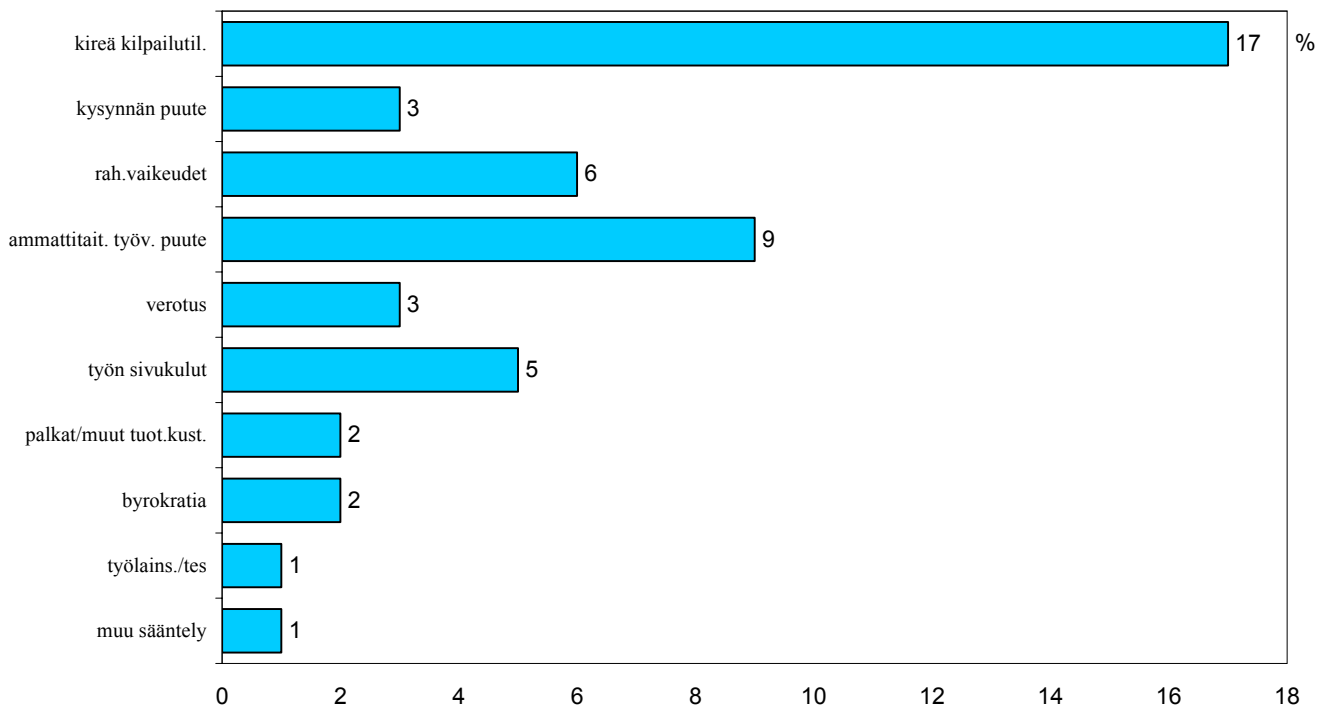
Kireä kilpailu on yleisin yrityksen kehittämisen este. Vaikka kireä kilpailu on yhteiskunnan kannalta hyvä asia, saattaa se joskus pakottaa yritykset niin tiukoille, ettei pitkäjänteisille kehittämistoimenpiteille jää tarpeeksi mahdollisuuksia. Usein pitkäkestoisissa ja resursseja vievissä yritystoiminnan kehittämishankkeissa ei siis ole varaa virheisiin. Työvoimakustannukset (palkat ja sivukulut) ovat pienempi yrityksen kehittämisen este kuin ammattitaitoisen työvoiman saatavuus. Rakennusosalalla ammattitaitoisen työvoiman saatavuus on muita toimialoja yleisempi ongelma.

Taulukko 26: Yrityksen kehittämisen pahimmat esteet

	Kaikki yritykset %	Teollisuus %	Rakentaminen %	Kauppa %	Palvelut %
Byrokratia	3	3	1	3	2
Työlainsäädäntö / työehtosopimukset	1	0	0	1	1
Muu sääntely	1	0	1	1	2
Verotus	3	1	3	3	3
Palkkataso	2	2	1	2	2
Työn sivukulut	5	3	3	6	5
Epäterve kilpailutilanne - Markkinoiden liiallinen keskittyminen	2	2	1	3	2
- Julkisen sektorin elinkeinotoiminta	0	0	0	0	1
- Markkinoita vääristävät tuet	0	1	1	0	1
- Harmaa talous, konkurssit	1	1	2	1	1
Kireä kilpailutilanne	17	13	17	20	16
Kysynnän riittämättömyys / epävakaus	3	3	2	5	3
Rahoitusvaikeudet	6	10	5	5	6
Ammattitaitoisen työvoiman saanti	9	7	19	6	7

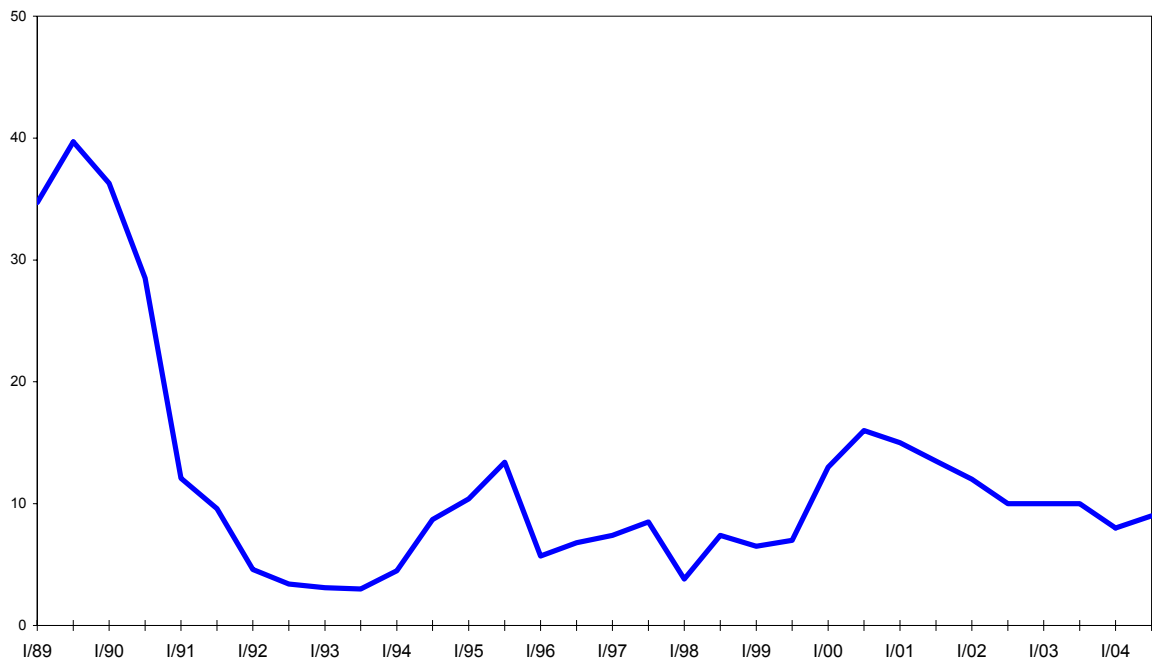
Teollisuudessa koetaan muita toimialoja useammin resurssipulaa. Alueellisesti eriytyneellä rakennusosalalla on vaikeuksia myös ammattitaitoisen työvoiman saatavuudessa ja siellä on myös epätervettä kilpailua. Kaupan alalla esiintyy kireää kilpailua markkinoiden liiallisen keskittymisen muodossa.

Kuvio 31: Yrityksen kehittämisen pahin este

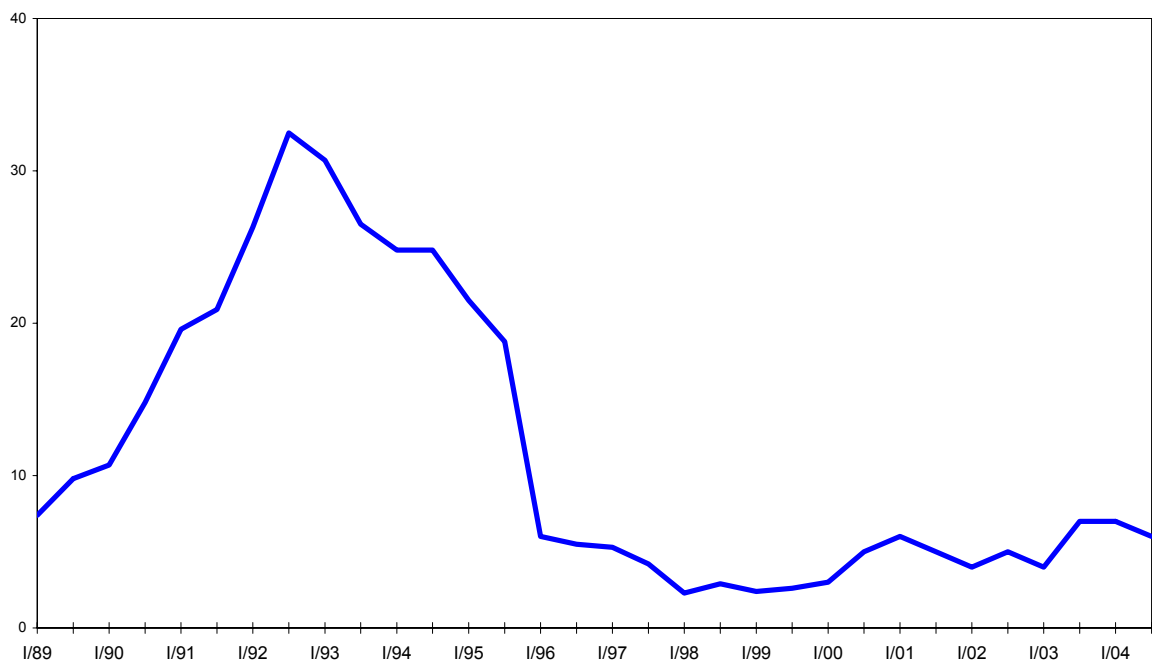

Laman aikana 1990-luvun alussa epäterve kilpailutilanne ja rahoitusvaikeudet olivat keskeiset pk-yrityksen kehittämisen esteet. Nyt näiden tekijöiden merkitys on vähentynyt oleellisesti. Ammattitaitoisen työvoiman saantiongelmien merkitys oli merkittävä 1980-luvun lopussa. Vuosituhannen vaihteessa ammattitaitoisen työvoiman saantiongelmien merkitys lisääntyi.

Kuvio 32: Vaikeudet ammattitaitoisen työvoiman saannissa yrityksen kehittämisen pahimpana esteenä, % yrityksistä

Kuvio 33: Rahoitusvaikeudet yrityksen kehittämisen pahimpana esteenä, % yrityksistä

24 Työllistämisen esteet

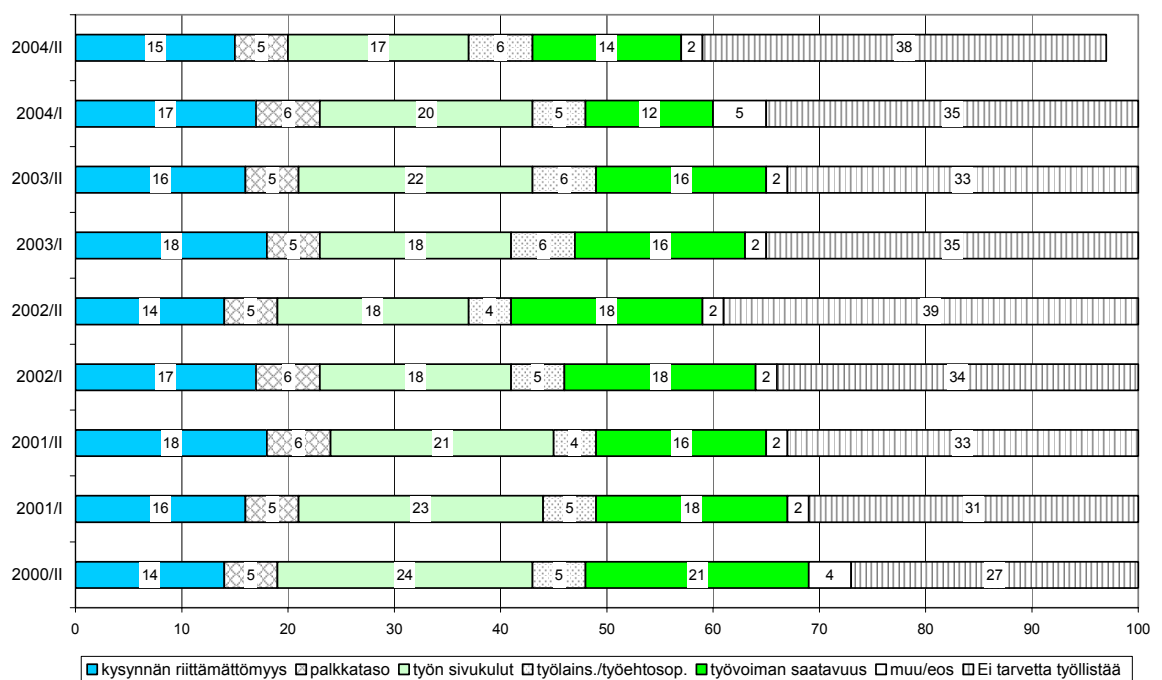
Taulukko 27: Työllistämisen pahimmat esteet, % yrityksistä

	Kaikki yritykset %	Teolli- suus %	Rakenta- minen %	Kaup- pa %	Pal- velut %
Ei ole tarvetta työllistää	38	33	28	44	39
Kysynnän riittämättömyys/epävakaas	15	21	13	11	17
Palkkataso	5	5	3	6	5
Työn sivukulut	17	13	17	20	17
Irtisanomiseen liittyvä riski	4	5	5	3	3
Muu työlaainsäädäntö/ työehtosopimukset	2	2	3	1	2
Työvoiman saatavuus	14	14	27	10	12

Pk-yrityksistä 38 prosentilla ei ole rekryointitarvetta. Näistä huomattava osa on yksinyrittäjiä. Kysynnän riittämättömyys tai epävakaas, työn sivukulut ja työvoiman saatavuusongelmat ovat yleisimmät työllistämisen esteet niissä yrityksissä, joissa on työllistämistarvetta.

Niiden yritysten, joilla ei ole rekryointitarvetta, osuus on hieman noussut kevästä. Työvoiman saatavuuden merkitys työllistämisen esteenä on hieman pienentynyt viime vuosien aikana. Työvoimakustannukset ovat pysyneet selvästi suurimpana työllistämisen esteenä.

Kuvio 34: Työllistämisen pahimmat esteet, % yrityksistä

25 Irtisanomissuojan kiristämisen vaikutus

Yrittäjiltä kysyttiin, millä tavoin SAK:n esittämä irtisanomissuojan kiristäminen vaikuttaa yrityksen henkilöstöpolitiikkaan tai uusien henkilöiden rekrytointiin.

Taulukko 28: Irtisanomissuojan kiristämisen vaikutus henkilöstöpolitiikkaan

	Vähentää irtisanomisia	Ei vaikutusta	Lisää irtisanomisia	Ei osaa sanoa	Yhteensä
Kaikki	3	74	12	10	100
Teollisuus	3	71	16	10	100
Rakentaminen	3	68	20	9	100
Kauppa	4	75	11	10	100
Palvelut	3	77	9	11	100

Kolme neljäsosaa yrittäjistä oli sitä mieltä, että irtisanomissuojan kiristäminen SAK:n esittämällä tavalla ei vaikuta mitenkään yrityksen henkilöstöpolitiikkaan. Noin kymmenesosa vastanneista puolestaan katsoi, että irtisanomissuojan kiristäminen lisää irtisanomisia. Rakentamisen alalla näin vastanneita oli kaksinkertainen määrä toimialojen keskimäärään verrattuna.

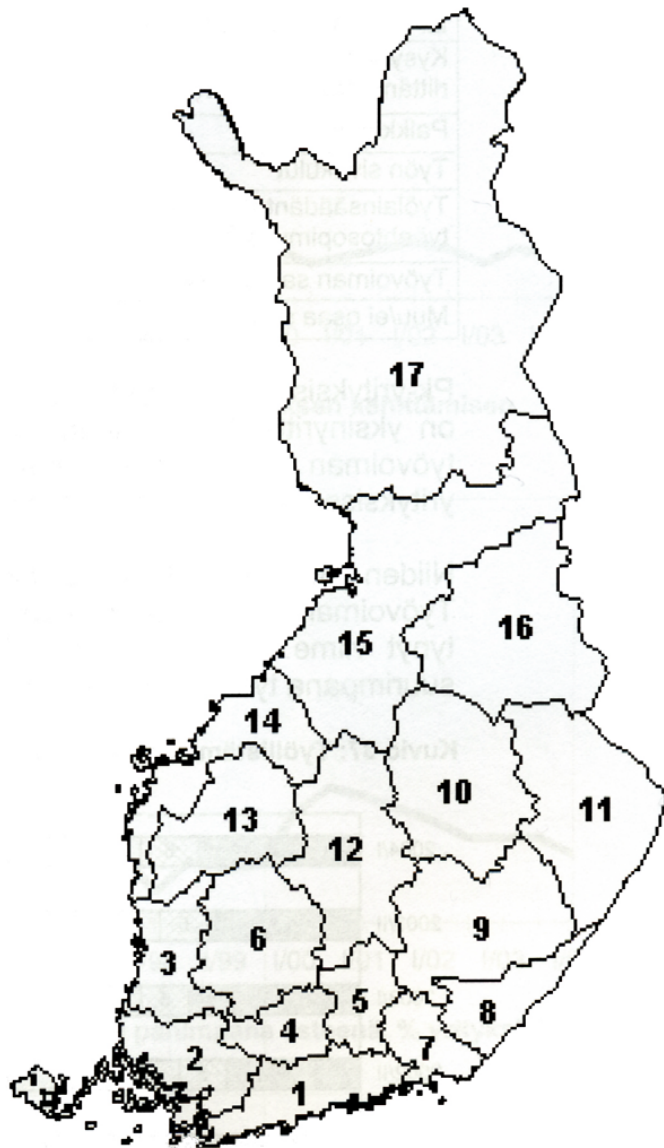
Taulukko 29: Irtisanomissuojan kiristämisen vaikutus uusien työntekijöiden palkkaukseen

	Positiivinen	Ei vaikutusta	Lisäisi riskiä ja vaikeuttaisi palkkausta	Estäisi kokonaan lisähenkilöstön palkkaamisen	Pakottaisi vähentämään entistä herkemmin henkilöstöä	Ei osaa sanoa	Yhteensä
Kaikki	0	28	50	17	2	3	100
Teollisuus	0	23	56	16	2	3	100
Rakentaminen	0	27	50	16	3	4	100
Kauppa	0	27	50	19	1	3	100
Palvelut	0	29	48	17	2	4	100

Runsa neljännes yrittäjistä katsoi, että irtisanomissuojan kiristäminen ei vaikuta uusien työntekijöiden palkkaamiseen. Vajaa kolme neljäsosaa oli sitä mieltä, että se vaikeuttaa ainakin vähän tai suorastaan estää lisähenkilöiden palkkaamisen yritykseen. Muutama prosentti oli sitä mieltä, että irtisanomissuojan kiristäminen pakottaisi vähentämään henkilökuntaa entistä herkemmin.

PK-YRITYSBAROMETRIN ALUEJAKO

1. Helsinki
2. Pääkaupunkiseutu (pl. Helsinki)
3. Uusimaa (pl. Helsinki ja Pääkaupunkiseutu)
4. Varsinais-Suomi
5. Satakunta
6. Häme
Kanta-Häme ja Päijät-Häme
(Erilliset raportit)
7. Pirkanmaa
8. Kaakkois-Suomi
Kymenlaakso ja Etelä-Karjala
(Erilliset raportit)
9. Etelä-Savo
10. Pohjois-Savo
11. Pohjois-Karjala
12. Keski-Suomi
13. Etelä-Pohjanmaa
14. Pohjanmaa
15. Pohjois-Pohjanmaa
16. Kainuu
17. Lappi

Lisäksi Suomen Yrittäjien Keski-Pohjanmaan alueelle oma raportti

Pääkonttorit

Helsinki

Vuorimiehenkatu 1 • PL 1010, 00101 Helsinki
Faksi 020 460 7220

Kuopio

Haapaniemenkatu 40 • PL 1127, 70111 Kuopio
Faksi 020 460 3240

Finnvera Oyj • valtakunnallinen vaihde: 020 460 11
www.finnvera.fi

Aluekonttorit

Helsinki (Pääkaupunkiseutu)

Vilhonkatu 5 • PL 249, 00101 Helsinki
Faksi 020 460 3401

Uusimaa

Vuorimiehenkatu 1, 2. krs • PL 1010, 00101 Helsinki
Faksi 020 460 7110

Joensuu

Torikatu 9 A, 80100 Joensuu
Faksi 020 460 2163

Jyväskylä

Sepänkatu 4, 40100 Jyväskylä
Faksi 020 460 2299

Kajaani

Kauppakatu 1, 87100 Kajaani
Faksi 020 460 3899

Kuopio

Haapaniemenkatu 40 • PL 1127, 70111 Kuopio
Faksi 020 460 3330

Lahti

Laiturikatu 2, 5. krs, 15140 Lahti
Faksi 020 460 2249

Lappeenranta

Snellmaninkatu 10, 53100 Lappeenranta
Faksi 020 460 2149

Mikkeli

Linnankatu 5, 50100 Mikkeli
Faksi 020 460 3690

Oulu

Asemakatu 37, 90100 Oulu
Faksi 020 460 3944

Pori

Valtakatu 6, 28100 Pori
Faksi 020 460 2349

Rovaniemi

Maakuntakatu 10 • PL 8151, 96101 Rovaniemi
Faksi 020 460 2099

Seinäjoki

Kauppatori 1 - 3, 60100 Seinäjoki
Faksi 020 460 2399

Tampere

Hämeenkatu 9 • PL 559, 33101 Tampere
Faksi 020 460 3711

Turku

Eerikinkatu 2, 20100 Turku
Faksi 020 460 3649

Vaasa

Pitkäkatu 55, 65100 Vaasa
Faksi 020 460 3849

Edustustot ulkomailla

Pietari

Käyntiosoite
Petrogradskaya nab. 18 A,
City-Centre-liikeyksikekus/toimisto 419
RUS-198005 St. Petersburg, Russia

Postiosoite

PL 95, 53501 Lappeenranta
Puhelin +7 812 332 0830
Faksi +7 812 332 0831

Kaisaniemenkatu 13 A • PL 999, 00101 Helsinki
p. (09) 229 221, f. (09) 2292 2999
www.yrittajat.fi

Etelä-Karjalan Yrittäjät ry

Snellmaninkatu 10, 53100 Lappeenranta
p. (05) 610 0200, f. (05) 610 0220
www.yrittajat.fi/etelakarjala

Etelä-Pohjanmaan Yrittäjät ry

Kauppatori 1-3 F, 60100 Seinäjoki
p. (06) 420 5000, f. (06) 420 5001
www.yrittajat.fi/etelapohjanmaa

Etelä-Savon Yrittäjät ry

Linnankatu 5 • PL 204, 50101 Mikkeli
p. (015) 151 684, f. (015) 760 0950
www.yrittajat.fi/etelasavo

Helsingin Yrittäjät

Kaisaniemenkatu 13 A • PL 999, 00101 Helsinki
p. (09) 2292 2984, f. (09) 622 3385
www.yrittajat.fi/helsinki

Hämeen Yrittäjät ry

Sibeliuksenkatu 11 A 1, 13100 Hämeenlinna
p. (03) 682 1153, f. (03) 682 1561
www.yrittajat.fi/hame

Kainuun Yrittäjät ry

Kauppakatu 26 A, 87100 Kajaani
p. (08) 613 0931, f. (08) 613 0934
www.yrittajat.fi/kainuu

Keski-Pohjanmaan Yrittäjät ry

Ristirannankatu 1, 67100 Kokkola
p. (06) 831 5292, f. (06) 822 3760
www.yrittajat.fi/keskipohjanmaa

Keski-Suomen Yrittäjät ry

Sepänkatu 4, 40100 Jyväskylä
p. (014) 643 922, f. (014) 643 944
www.yrittajat.fi/keskisuomi

Kymen Yrittäjät ry

Käsityöläiskatu 4, 45100 Kouvola
p. (05) 535 4313, f. (05) 535 4315
www.yrittajat.fi/kymi

Lapin Yrittäjät ry

Maakuntakatu 16, 96200 Rovaniemi
p. (016) 420 0600, f. (016) 420 0630
www.yrittajat.fi/lappi

Länsipohjan Yrittäjät ry

Valtakatu 5, 94100 Kemi
p. (016) 221 701, f. (016) 221 713
www.yrittajat.fi/lansipohja

Pirkanmaan Yrittäjät ry

Kehräsaari B-rappu • PL 7, 33201 Tampere
p. (03) 251 6500, f. (03) 251 6516
www.yrittajat.fi/pirkanmaa

Pohjois-Karjalan Yrittäjät ry

Kauppakatu 17 B, 80100 Joensuu
p. (013) 221 311, f. (013) 127 678
www.yrittajat.fi/pohjoiskarjala

Pohjois-Pohjanmaan Yrittäjät ry

Uusikatu 64 A 2. krs., 90100 Oulu
p. (08) 311 4677, f. (08) 371 227
www.ppy.net

Päijät-Hämeen Yrittäjät ry

Rautatienkatu 20 B 4, 15110 Lahti
p. (03) 782 9866, f. (03) 782 1718
www.yrittajat.fi/paijathame

Pääkaupunkiseudun Yrittäjät ry

Eläntie 3, 01510 Vantaa
p. (09) 823 7630, f. (09) 873 6681
www.espoonyrittajat.fi, www.yrittajat.fi/vantaa
www.kauniaistenyrittajat.fi

Satakunnan Yrittäjät ry

Isolinnankatu 24 • PL 45, 28101 Pori
p. (02) 634 9900, f. (02) 634 9901
www.yrittajat.fi/satakunta

Savon Yrittäjät ry

Haapaniemenkatu 40, 70110 Kuopio
p. (017) 368 0500, f. (017) 368 0506
www.yrittajat.fi/savo

Uudenmaan Yrittäjät - Nylands Företagare ry

Kaisaniemenkatu 13 A • PL 999, 00101 Helsinki
p. (09) 2292 2982, f. (09) 622 3381
www.yrittajat.fi/uusimaa

Varsinais-Suomen Yrittäjät ry

Brahenkatu 20, 20100 Turku
p. (02) 275 7100, f. (02) 232 8272
www.yrittajat.fi/varsinaissuomi

Företagarnas Centraldelegation

Storalånggatan 55, 65100 Vaasa
p. (06) 320 8000, f. (06) 320 8020
www.osfofo.fi